

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ἕκτος

Συνδρομὴ ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 ἰαννουαρίου ἐκαστοῦ ἔτους· καὶ εἶναι ἑτησίαι.—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

13 Ἀυγούστου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΥΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΜΠΟΤΑΣΗ

Παναγιώτης Μπότας

Ὁ ἐπὶ πλούτῳ καὶ πολιτικῇ συνέσει φημιζόμενος Παναγιώτης Μπότας, ἐγεννήθη ἐν Σπέτταις. Ἄμα ἐκραγείσης αὐτὸς τῆς ἐπαναστάσεως (τὴν 2 ἢ 3 Ἀπριλίου 1821) ἀπεστάλη παρὰ τῶν συμπολιτῶν του, μετὰ τῶν Γεωργίου Πάνου καὶ Ἀναστασίου Ἀνδρούτσου, εἰς Ἰθάκην, ἵνα συντελέσῃ καὶ εἰς τὴν τῆς νήσου ταύτης ταχίστην συμμετοχὴν εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τὴν 12 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Δ. Ὑψηλάντου μέλος τῆς διοικήσεως τῶν Σπετσῶν.

Ὁ Παναγιώτης Μπότας ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος ἐν ἀρχῇ τοῦ ἀγῶνος εἰς διαφόρους ναυμαχίας ὡς ναύαρχος τῶν Σπετσῶν. Τῷ 1824 διωρίσθη ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ἀπεβίωσε δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος προσβληθεὶς ὑπὸ τύφου ἐν Ναυπλίῳ, ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 43.

Ἡ παράθεσις τῶν ἐπομένων ἐγγράφων, ἀτινα ἐραυζόμεθα ἐκ τῶν *Ναυτικῶν* τοῦ κ. Ἄν. Ὁρλάνδου, ἀρκοῦσι νὰ τεκμηριώσωσι τὴν σπουδαιότητα τοῦ προσώπου, ὑπερ διεδραμάτισεν ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ὁ Παναγιώτης Μπότας.

Οἱ Σπετσιῶται ἐπέστειλον αὐτῷ τὴν ἐπομένην ἐπιστολήν:

Πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον Ἀντιπρόεδρον τοῦ ἐκτελεστικοῦ σώματος Κύριον Π. Μπότασιν.

«Φωνὴ τῆς γλυκυτάτης ἡμῶν Πατρίδος καὶ τῶν ἀγαπητῶν ἀδελφῶν σου σὲ προσκαλεῖ ἐν ταῦθα διὰ νὰ σοὶ ἐγγειρίσῃ, ὄχι ἀξίαν, ὡς ἡ ἀξιώτης σου ἀπικτεῖ, ἀλλὰ βάρος, τὸ ὅποιον ἐλπίζει νὰ λαμπρύνῃς διὰ τῶν πατριωτικῶν σου ἀρετῶν, καὶ νὰ τὸ ἀναδειξῇς τῶντι ἀξίωμα ζηλωτῶν εἶναι ἡ Ναυαρχία τὴν ὁποίαν σοὶ ἐγγειρίζει ἡ Πατρίς ὁμοφώνως, καὶ μολονότι σ' ἐκλέγει ἐν τῷ μέσῳ τῶν δυσκολωτέρων περιστάσεων τοῦ ἔθνους, δὲν ἀμφιβάλλει, ὅτι θέλει δεῖξαις

1. Ὁ πατὴρ του ὠνομάσθη Μπότας διότι νήπιον ὦν ἐταρῶς χῶμα, ὅπερ κατὰ τὴν Ἀλλεγκιανὴν καλεῖται *μπότα*.

τὸν συνήθη σου ζῆλον καὶ γενναϊότητα καὶ τὴν φρόνησιν, ἥτις κατ' ἐξαιρετικὸν τρόπον σὲ ἐχαρακτήρισεν εἰς διαφόρους περιστάσεις· μὴ βραδύνης λοιπὸν, ὡ καλὲ πατριώτα, ἀλλὰ δράμε ὅσον τάχιον νὰ συνενωθῇς μετὰ τοὺς συναδέλφους σου, διὰ ν' ἀγωνισθῇς καὶ στρατιωτικῶς ὑπὲρ τοῦ γένους καὶ τῆς Πατρίδος σου. Ἐλπίζομεν νὰ εὐρωμεν κατὰ τοῦτο σύμψηρον καὶ τὴν Σ. Διοίκησιν, εἰς ἣν ἀναφερόμεθα . . .

«Ἐκ Σπετσῶν τὴν 20 Ἰουλίου 1824».

Ἄλλ' ὁ μὲν Μπότας ἀπήνητησεν ὡς ἐξῆς:

«Τῆς τερπινοτάτης μητρός μας ἡ φωνὴ διὰ καλάμου ἔφθασεν εἰς τὰς ἀκοάς μου, ἐκέντησε τόσον τὴν ψυχὴν μου, ὥστε ἐνθουσιασμένος ἀπεφάσισα νὰ τρέξω, ὅπου αὐτὴ μ' ἐπροσκαλοῦσεν ἡ ἰδία ὄμως Μήτηρ, καὶ ὑμεῖς οἱ ἴδιοι ἀγαπητοί μοι συμπολιταὶ καὶ ἀδελφοί, ἐνεκρίνατε νὰ εἶμαι ὑπόχρεως εἰς ἄλλα χρέη, ἐμπιστευθέντα μοι παρὰ τῆς γενικῆς Μητρός. Τὰ χρέη ταῦτα μ' ἐβίαζον νὰ μὴ ἐκπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν μου, ἀν δὲν ἐλάμβανον τὴν ἀδειαν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως, τὴν ὁποίαν θεσμῶς ἐζήτησα, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν πολλάκις παρεκάλεσα, ἀλλὰ μοὶ ἐστάθη ἀδύνατον νὰ τὴν λάβω διὰ τὰ ὅσα παρ' αὐτῆς θέλει σὰς γνωστοποιηθῶσιν αἴτια. Ἄν ὅμως, ἀδελφοί, ἡ πρόσκλησις σας εἶναι ἀμετάβλητος, γνωστοποιήσατέ μοι καὶ ἐγὼ ἐλευθερόνυμαι ἀπὸ τὰ γενικὰ χρέη μετὰ τὴν παραίτησίν μου, καὶ τρέχω εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον οἱ ἀδελφοί μοι μετὰ προτρέπον στάδιον, διὰ τὸ ὅποιον μένω εὐγνώμων καὶ πρὸς τὴν γλυκυτάτην μου Μητέρα καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου πατριώτας, μολονότι γνωρίζω τὸν ἑαυτὸν μου ἀνάξιον».

Τὸ δὲ Ἐκτελεστικὸν ἔγραψεν εἰς τοὺς Σπετσιῶτας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τὰ ἐξῆς:

«Ἐλήφθη ἡ κατὰ τὴν 20 τοῦ παρόντος ἀναφορά σας, ἐκ τῆς ὁποίας παρατηρεῖται ἡ μὲ ἀπαθῆ σκέψιν γενομένη ἐκλογή καὶ πρόσκλησις εἰς τὸ ναυαρχικὸν χρέος τοῦ ἐκλαμπρότατου Ἀντιπροέδρου τοῦ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος. Ἡ Διοίκησις ἐπήνεσε τὴν εὐστοχίαν μιᾶς τοιαύτης ἐκλογῆς, διότι τῶντι εἶναι ἱκανὸς νὰ βαστάξῃ τοιοῦτον χρέος ἐνδόξως, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀποκαθίσταται ἀναγκαῖα ἡ παρουσία του εἰς τὴν τῶν Σπετσῶν ναυτικὴν μοῖραν, ἀλλ' ἐπίσης εἶναι καὶ πολλὴ περισσώτερον ἀναγκαῖοτέρα ἡ ἐν ταῦθα παρουσία του εἰς τὸ ἀντιπροεδρικὸν βάρ-

ρος, εις τὸ ὅποιον ἤδη ἐνδόξως διετέλεσεν ὡστε ἡ Διοίκησις, σκεπτομένη σπουδαίως περὶ τῶν δύο τούτων, καὶ ἀνασταθμίζουσα τὴν βλάβην ἢ ὠφέλειαν, ὡς ἐκ τῆς παρουσίας του ἢ ἀπουσίας του, εἰς ἀμφοτέρω τὰ χρέη ταῦτα, ἐνέκρινεν ὁμοφώνως νὰ παρευρίσκειται εἰς τὸν τῆς ἀντιπροεδρείας χῶρον, ὡς μᾶλλον ἀναγκαίστερον, καὶ μάλιστα εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ὅτε ἡ ἀρτισύστατος ὁποσοῦν εὐταξία τοῦ ἐσωτερικοῦ ἠμπορεῖ νὰ κλονισθῇ, καὶ ἐνῶ μάλιστα ἡ Διοίκησις ἤξευρε καλῶς, ὅτι ἡ νῆσος Σπετσῶν εὐτυχῆ καὶ ἄλλων τινων δοκίμων ναυτικῶν καὶ ἀνδρείων καὶ ἱκανῶν νὰ φέρωσι τὸ τῆς Ναυαρχίας βᾶρος. Δι' ὅλα ταῦτα ἡ Διοίκησις, ἂν καὶ λυπηταί, μὴ τούτου δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν αἴτησιν τῆς εὐγενείας σας· ἐλπίζει ὅτι ἡ μὴ συγκατάθεσίς της εἰς τούτο θέλει φανῆ δικαία καὶ ἀναγκαία εἰς τὰ παρόντα τοῦ ἐσωτερικοῦ μας».

Ἡ εἰκὼν τοῦ Παναγιώτου Μπότσα, εἶναι μία ἐκ τῶν δώδεκα τῶν πρωτίστων τοῦ ἀγῶνος ἀνδρῶν, αἵτινες κοσμοῦσι τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῶν ἀνακτόρων τῶν Ἀθηνῶν. Ἐν τούτοις ἡ χήρα τοῦ ἐπιφανοῦς τούτου Ἑλληνοῦ ἀπεβίωσεν ἐν Σπέτσαις ἐν μεγίστη πενίᾳ!

Αἱ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν χρηματικαὶ θυσίαι τῆς οἰκογενείας Μπότσα συνεποσώθησαν, κατὰ τὸν ἐπίσημον πίνακα, περὶ τὰς δρ. 600,000.

Ο ΔΥΣΜΟΡΦΟΣ

[Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ, ὑπὸ * K.]

Συγγραφεὺς τῆς: 181 σελ. 498.

Ἄμα ὁ λόρδος Σαινζερμαίν ἠδυνήθη νὰ ἐξέλθῃ τῆς κατοικίας του, μετέβη παρὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ὅπως πληροφορήσῃ αὐτὸν περὶ τῆς πρὸς τὴν δεσποινίδα Χόρν κλίσεώς του, ὅτι ἦτο ἀρκετὰ εὐτυχῆς, βλέπων τὸν ἔρωτα αὐτοῦ καὶ ὑπ' ἐκείνης συμμεριζόμενον, καὶ ὅτι ἐπεθύμει νὰ νυμφευθῇ τάχιστα.

Ὁ μαρκησίος Βρανδῶν, ἀνὴρ ἐλεύθερος, ἔχων καρδίαν ἐξαιρετικὴν, ἠγαπήθη τὴν διακονίαν τοῦ υἱοῦ του μετ' εὐλικρινοῦς χαρᾶς, ἔδωκεν ἀδυστάκτως τὴν συγκατάθεσιν του καὶ διεκήρυξεν ὅτι εἶναι ἔτοιμος νὰ πράξῃ πάντα αὐτοῦ τὰ καθήκοντα. Ἐξέφρασεν εἰς τὴν κυρίαν Καρτβράιτ τὴν εὐχαριστήσιν αὐτοῦ, ὅτι ὁ λόρδος Σαινζερμαίν εὗρε γυναικίαν, δυναμένην νὰ ἐκτιμῆσῃ τὰς ἐξόχους αὐτοῦ ιδιότητας. Ἐπεσκέφθη τὴν Λιλίαν, τὴν ἐνηγκαλίσθη περιπαθῶς, ἀποκαλῶν αὐτὴν προσφιλεστάτην θυγατέρα του, καὶ τότε, ἐν τῇ ψυχικῇ αὐτοῦ ἀφελείᾳ ἐσπευσε νὰ κοινοποιήσῃ τὴν εὐάρεστον εἰδήσιν καὶ εἰς τὴν μαρκησίαν.

Τί συνέβη μετὰ τὸ συζύγου καὶ τῆς γυναικός; Ποτὲ δὲν τὸ ἔμαθον. Ἄλλ' ἐπειδὴ εἶχον ἐπαγρυπνήσει ἐκ τοῦ πλησίον ἐπὶ τῆς μαρκησίας, ἠδυνήθη νὰ παρατηρήσω, ὅτι σκοτεινὰ

νέφη, μεθ' ὅλας τὰς πρὸς διασκέδασιν αὐτῶν προσπαθείας της, ἐρρυτίδου ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸ μέτωπον αὐτῆς, καθ' ὅσον καθίσταντο ἐναργέστεραι αἱ πρόοδοι τῆς ἀναρρώσεως τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν.

Μανθάνουσα γεγονὸς οὕτως ἀνήκουστον ἀπολύτως, ὅποιον ἦτο ὁ προσεχῆς γάμος τοῦ προγονοῦ αὐτῆς, γεγονὸς καταστρέφον καθ' ὅλοκληρίαν καὶ διὰ παντός τὰς περὶ κληρονομίας ἐλπίδας τοῦ λόρδου Λουδοβίκου, περὶ τῆς ὁποίας μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἦτο βεβαία, ἐξεργάγη ἐπὶ τέλος εἰς δυσαρέσκαιαν καὶ εἰς λύσσαν αἰτινες ὑπερέβησαν καὶ αὐτὰ τὰ ὅρια τῆς στοιχειωδέστερας εὐπρεπείας, μολοντί ἐφρόντισε μεγάλως—ἔχω λόγους νὰ τὸ πιστεύσω—ν' ἀποκρούσῃ ἀπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς τὴν ἀληθῆ ἀφορμὴν τῆς βικαιότητός της, προσποιουμένη ὅτι ἀποδίδει αὐτὴν εἰς τὴν ἀγανάκτησιν της ἐπὶ τῷ δυσαναλόγῳ τούτῳ κατὰ τὴν ἔκφρασιν αὐτῆς συνοικεσίῳ: τὴν κατάπτωσιν τοῦ λόρδου κληρονόμου διὰ γάμου μετὰ πτωχῆς συγγενοῦς, ἀνατραφείσης ἐξ ἐλέους. . . ἑνὸς τέκνου ἐξ ἔρωτος! διότι δὲν ἐδίστασε νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ αἴσχος τῆς γεννήσεως τῆς Λιλίας.

Ἐθισθεὶς νὰ ὑποτάσσεται εἰς ὅλας αὐτῆς τὰς θελήσεις καὶ νὰ ὑποχωρῇ ἀσυζητητῆ μᾶλλον ἢ ν' ἀντιτάσσεται ἐλευθέρως κατὰ τῶν ἐπιθυμιῶν της, ὅταν αὐταὶ δὲν συνεβιβάζοντο μετὰ τῶν ἰδικῶν του, ὁ μαρκησίος ἦτο ἀνίκανος ν' ἀνταχθῆ κατὰ τῆς θελήσεως.

Ἠρξάτο λοιπὸν κατὰ τὸ σῆμα κλονιζόμενος ὑπὸ τὸ κύμα ἐκείνο τῶν λόγων, καὶ ὑπὸ νέαν ὄψιν βλέπων τὰ πράγματα· ἔπειτα, μεταβάλλων γνώμην καθ' ὅλοκληρίαν, ἀνεγνώρισεν ἐπὶ τέλος ὅτι μετὰ ὄριμον σκέψιν, συνέλαβε τὴν ἰδέαν ὅτι τὸ συνοικέσιον τοῦτο ἦτο τερατώδες σχέδιον ἀναιδεύας, πλήρες κινδύνων, ἀνάρμοστον καθ' ὅλοκληρίαν, κ.τ.λ., κ.τ.λ. Συνέπερ' ἀνεδὲ διακηρύξας, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ γείνη περαιτέρω τις σκέψις περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

— Νὰ μὴ μοὶ ὀμιλήσῃσι πλέον περὶ τούτου! εἶπεν ἐπὶ τέλος μετὰ τοῦ πείσματος ἐκείνου τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ τελευταῖον τῶν ἀσθενῶν κεφαλῶν καταρύγιον.

Ἡ Λιλία ἐξετέθη εἰς τὰς προσβολὰς τῆς μαρκησίας καὶ τῶν θυγατέρων της: προσβολὰς μάλιστα πιστευτὰς παρὰ γυναικί καλῶς ἀνατετραμμέναις ἢ πειλήθη ν' ἀποδιωχθῆ ἀπὸ τοῦ πύργου, ν' ἀπολέσῃ τὴν ὑπόληψιν αὐτῆς καὶ νὰ ἐγκαταλειφθῆ εἰς τὴν ἀθλιότητα καὶ τὴν αἰσχύνην, μόνη, ἄνευ φίλων καὶ στηριγμάτων.

Ἡ δυστυχῆς Λιλία, ἀπολιθωθείσα, ἐξευτελιθείσα, ἀναίσθητος κατέπιπεν ἐπὶ τοῦ πατώματος τοῦ ἰδιαίτερου δωματίου τῆς μαρκησίας, ὅπου ἐλάμβανε χῶραν ἢ βιαία αὐτὴ σκηνῆ, ὅπου τὸν ἀνοιχθείσης τῆς θύρας παρουσιάσθη ὁ λόρδος Σαινζερμαίν.

Ἄσφαλῆς βαδίζων, ταχὺς, οἶοναί ἠλεκτριθεὶς ὑπὸ αἰφνιδίου ἐνεργείας, διῆλθε τὸν θάλαμον μέχρι τοῦ μέρους, ὅπου ἴσατο λιπόθυμος ἡ Λιλία.

— Σιωπήσατε! ὄλαι σεῖς, ἀνέκραξε διὰ φωνῆς κεραυνώδους. Ἄρκει τὸ σκάνδαλον τοῦτο! Ἄπολέσατε λοιπὸν πᾶσαν αἰδῶν, ἡ δὲ μέλλουσα σύζυγος τοῦ πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ σας πρέπει νὰ ἦναι οὕτως ἐκτεθειμένη εἰς τὰς ὑβριστικὰς περιρρονήσεις σας;

— Ἡ σύζυγός σας, μιλόρδε; εἶπεν ἡ μαρκησία μετὰ πικρᾶς εἰρωνείας. Μάλιστα, ὅταν αὐτὴ γείνη σύζυγός σας, θέλω μὴ εἶθαι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ εὐχαριστηθῶμεν εἰς τὸν χλευασμὸν αὐτῆς διὰ τῆς χρήσεως κοινῶν τινῶν τύπων· ἀλλ' ἐνόσω ἐξαρτᾶται ἀπ' ἐμοῦ ἡ κόρη, εἰς ἣν καὶ αὐτὸς ὁ ἀδελφός μου δὲν συγκατετέθη νὰ δάσῃ τὸ ὄνομά του, θέλω μεταχειρισθῆ αὐτὴν ἐπαξίως τῆς ἀποτροπαίου προδοσίας της. Ὁ πατήρ σας μοὶ ἐπεφόρτισε νὰ σᾶς διακηρύξω ὅτι ἀνθίσταται εἰς τὸ συνοικέσιον τοῦτο. . . εἰς τὸ ἐξευτελιστικὸν τοῦτο συνοικέσιον, καὶ ἂν δὲν θέλετε νὰ σᾶς καταρασθῆ. . .

— Ὡ! ὄχι, ὄχι! ἀνέκραξεν ἰκετευτικῶς ἡ Λιλία, γονυπετῆς καὶ μετὰ τὰς χεῖρας συνηνωμένας.

— Ἀγαπητῆ μου Λιλία, εἶπεν ὁ λόρδος Σαινζερμαίν μετὰ τῆς μεγίστης ἀταραξίας, δὲν εἶναι ἐδῶ ἡ θέσις σας λάβετε τὴν ἀγαθότητα νὰ ἐγερθῆτε καὶ νὰ μεταβῆτε πρὸς συνάντησιν τῆς κυρίας Καρτβράιτ. Σᾶς ἐπανευρίσκω ἀμέσως.

Τὴν ὠδήγησε μέχρι τῆς θύρας, ἔπειτα δὲ ἐπανῆλθε νὰ καθῆσθαι παρὰ τῇ μαρκησίᾳ, ἣτις ἐξηντλημένη ἐκ τῆς ὀργῆς, κατέπετεν ἐρ' ἑνὸς ἀνακλίντρον.

— Τί ὀφείλω νὰ συμπεράνω, κυρία, ἐκ τῆς ἀπειλῆς ταύτης τῆς πατρικῆς κατάρτας, ἐπιμένων εἰς σχέδιον, τὸ ὅποιον αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν προῖαν ταύτην εὐμενῶς ἀπεδέχθη; Σᾶς ἐρωτῶ. Ἔχετε τὴν ἀξίωσιν νὰ ἐπεμβαίνετε μετὰ τὸ τοῦ πατρὸς μου καὶ ἐμοῦ; Ὑπέστην πολλά—παρὰ πολλὰ ἴσως—ἀπὸ μέρους σας. Ἀλλὰ σᾶς εἶδοποιῶ ὅτι ὑπάρχει τι ὄριον, τὸ ὅποιον θὰ ἦτο φρόνιμον εἰς σᾶς νὰ μὴ προσπαθήσῃτε νὰ διέλθῃτε.

— Σᾶς εἶπον τί φρονῶ κατάλληλον, ἀπεκρίθη ἡ μαρκησία, ἐτι μᾶλλον ἐρεθισθείσα ὑπὸ τοῦ αὐστηροῦ καὶ γαληνίου ἐκείνου τόνου. Σᾶς εἶπον ὅτι ἠθέλετε ἀτιμᾶσαι τὸν οἶκόν σας διὰ τοσοῦτον ἀνάνδρου ἀρεσκείας, καὶ σᾶς τὸ ἐπαναλέγω καὶ πάλιν διὰ τοῦ συνοικεσίου σας! . . . Ἄλλ' ἐπὶ τέλος! ἀγνοεῖτε λοιπὸν τί εἶσθε; Αἰσχρόνομαζι διὰ λογαριασμὸν σας, μιλόρδε! Πῶς! . . . θέλετε ἀγοράσαι γυναικίαν διὰ χρυσίου!

Ἐρύθημα βίαιον ἐχρωμάτισε τὸ πρόσωπον τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν. Ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ὑπερέχειλίσεν.

— Κυρία, θὰ μετανοήσατε. . . εἶναι λόγος. . .

τούς ὁποίους ποτὲ δὲν θὰ συγχωρήσω, οὔτε θὰ λησμονήσω!

Καὶ ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου.

Μετέβη ἀμέσως παρὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ καὶ διεκήρυξεν εἰς αὐτὸν, ὅτι οὐδεμία ἐπὶ τῆς γῆς δύναμις ἤθελε τὸν ἐμποδίσει νὰ συζευθῆ τὴν Λιλίαν, καὶ ὅτι ἂν ἐξετελείτο ἡ ἀπειλὴ τῆς ἀποκληρώσεως, ἤθελε ζῆσει μετὰ τοῦ ὑπολειπομένου ποσοῦ, τὸ ὅποιον εἶχεν ἐξασφαλίσαι εἰς αὐτὸν ἡ μήτηρ του, διότι ἡ ἀπόφασίς του ἦτο ἀκλόνητος: ἡ Λιλία θὰ γείνη σύζυγός του.

Πάντα ταῦτα ἐλέγχθησαν μετὰ τοῦ βαθυτέρου σεβασμοῦ, ἀλλὰ δι' ὕψους ὀριστικοῦ, τὸ ὅποιον δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ παραγάγῃ τὰς συνεπείας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ μαρκησίου.

Μεταβάλλων δευτέραν γνώμην, παρέσχεν εἰς τὸν υἱόν του τὴν συγκατάθεσιν του καὶ κατένευσεν «ἀπὸ πάσης καρδίας» ὅπως ἀποφύγῃ δὲ πᾶσαν νεωτέραν συζήτησιν, δὲν εὗρε καλλίτερον μέσον, ἢ νὰ διατάξῃ νὰ ζεύξοσι τὸ ὄχημα καὶ ν' ἀναχωρήσῃ ἀμέσως εἰς Λονδίνον.

Ἡ μανία τῆς μαρκησίας μαθούσης τὴν ἀναχώρησιν ταύτην καὶ ἡ ἀμετακλήτως δοθείσα συγκατάθεσις αὐτῆς εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγραφῆ. Ἡ προσβληθείσα φιλαυτία, ἡ ζήλοτυπία τῶν θυγατέρων της, ὁ σιωπηλὸς φθόνος τῶν διδασκαλισσῶν της ἀπετέλεσαν χορὸν μετ' αὐτῆς. Μόνοι οἱ σχόντες τὴν δυστυχίαν νὰ ζήσωσιν ἐν οἰκογενείᾳ ἄνευ ἀρχῶν, διεπομέναις ὑπὸ τοῦ ἐγωῦσμοῦ καὶ τῆς βίας, δύνανται νὰ λάβωσιν ἰδέαν τινα τῆς τραχῆς, τῶν κραυγῶν, τῶν ἄρῶν τῶν ἐξηντλησμένων τούτων πλασμάτων. Ἐν μέσῳ δὲ τῆς κρίσεως ταύτης ἐπανῆλθε ἐκ Λονδίνου ἀπροσδοκῶς ὁ λόρδος Λουδοβίκος.

Ἐπὶ τῇ θέξ αὐτοῦ ἡ μαρκησία ἐρρηξε κραυγὴν χαρᾶς. Εἶχεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἐνεργητικότητά αὐτοῦ, ὅπως ὑποστηρίξῃ τὴν ὑπόθεσιν της καὶ θριαμβεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του.

Ὁ λόρδος Λουδοβίκος κατεπλάγη ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ἐρεθισμῷ τῆς μητρὸς του καὶ τῶν ἀδελφῶν του.

— Ἀγαπητῆ μου μητὲρ, τί συμβαίνει λοιπὸν;

— Ὡ! Λουδοβίκε! Λουδοβίκε! . . . Ὑπερηφάνειά μου! . . . Χαρὰ μου! . . . Καλῶς ἦλθες πλησίον τῆς δυστυχῆς μητρὸς σου!

— Δυστυχοῦς; . . . Τίς ἐτόλμησε; τίς ἔσχε τὴν ἀυθάδειαν, μητὲρ μου;

— Ὁ Σαινζερμαίν.

— Ὁ Σαινζερμαίν! . . . ἀδύνατον! . . . Δὲν θὰ ἐπεθύμει. . . δὲν θὰ ἠδύνατο. . . εἶναι συνετώματος, ἀγαθώτατος, μητὲρ. Τί συμβαίνει;

— Ἄ! Λουδοβίκε, νυμφεύεται.

— Νυμφεύεται! . . . ἀδύνατον! . . . Πῶς! . . . Μετὰ ποῖας;

— Μάλιστα, ἀνέκραξαν αἱ ἀδελφαὶ συγχρόνως μετὰ τῆς Λιλίας.

— Μετὰ τῆς Λιλίας! . . . ἄ! ἡ πτωχὴ κόρη! ὅποιά θυσία!

— Ὡ! πολὺ μακρὰν τῆς σκέψεως ταύτης! ἀνέκραξεν ἡ λαίδη Γεραλδίνη μετὰ χλευαστικοῦ τόνου. Ἐξ ἐναντίας, σοὶ βεβαιῶ ὅτι εἶναι καθ' ὀλοκλήριον συνοικέσιον κλίσεως. Ἡ Λιλία εἶναι ἐρωτευμένη μέχρι παραφροσύνης ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Πρὸ ὀλίγον εὐρέθημεν εἰς παρομοίαν σκηνήν.

— Ὅχι! τί διάβολον μοὶ διηγείσθε αὐτοῦ; . . . Τὸν ἀγαπᾷ ἡ Λιλία! . . . Εἶναι δυνατόν; Τὸν ἀγαπᾷ πραγματικῶς, εὐλικρινῶς; . . . Τὸν ἐκτιμᾷ ὡς ἔπρεπεν εἰς αὐτὸν, ὡς τὸ ἀξιῖζει; . . . καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν τῆς μάλιστα! . . . Ὁ Θεὸς νὰ εὐλογήσῃ τὴν πτωχὴν ἐντιμον καρδίαν τῆς! . . . Ὡ! ἡ γλυκεία καὶ θελκτικὴ κόρη! εἶπον πάντοτε ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς γῆς ἀξιεραστότερον πλάσμα! Δὲν θέλω νὰ χάσω οὔτε στιγμὴν διὰ νὰ συγχωρῶ τὸν Σαινζερμαίν. Εἶναι εὐτυχῆς, ἀξιῖζων τὴν εὐτυχίαν! . . . Τίποτε δὲν ἠδύνατο νὰ με εὐχαριστήσῃ περισσότερον!

Καὶ, μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ζωηρότητος, ἐξῆλθε χωρὶς οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον νὰ φροντίσῃ διὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν λόγων του, καταλείπων τὴν μητέρα του, καθὰ ἔμαθον ἀκολούθως, εἰς ἀπερίγραπτον κατάστασιν, διελθὼν ταχέως τὰς μακρὰς στοὰς τὰς χωριζούσας τὰ δωμάτια τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν ἀπὸ τῶν τῆς λοιπῆς οἰκογενείας.

Ἡ ἀνθρωπίνη καρδιά εἶναι ἄβυσσος ἀκαταμέτρητος.

Ὁ τρόπος, δι' οὗ ὁ λόρδος Λουδοβίκος ἔμαθε τὴν εἰδησιν ταύτην, ἦν ἐθεώρει ὡς τὴν σκληροτέραν, καὶ τὴν βαρύτεραν τῶν δυστυχιῶν, ὡς τὴν ἀπικαιωτέραν τῶν καταστροφῶν, ἐφάνη καταφέρων κατὰ τῆς μαρκησίας τρομερὸν κτύπημα.

Ἀπατηθεῖσα ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῆς συμπαθείας καὶ τῆς ὑποστηρίξεως ἀπὸ μέρους τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, προσβλήθεισα μέχρι τοῦ βήθους τῆς καρδίας τῆς, διότι ἐβλεπεν αὐτὸν, τὸν μόνον αἷτιον τῆς πικρίας καὶ ἀγωνίας τῆς, νὰ ἐκπράξῃ τὴν χαρὰν του ἐλευθέρως, θεωρωδῶς ἐπὶ τῷ συμβάντι τούτῳ, καθ' ἣν στιγμὴν μάλιστα αὐτὴ ἐξεδήλου τὴν ἀποδοκιμασίαν τῆς, ἡ ἀθλία γυνὴ προσεβλήθη ὑπὸ τοσοῦτῳ ζωηρᾷ καὶ σκοτεινῆς ἀπελπισίας, ὥστε αἱ θυγατέρες τῆς, μεθ' ὅλην τὴν συνήθη αὐτῶν ἀδικρορίαν, ἔμειναν ἐκπληκτοί.

— Θριαμβεῖτε καθ' ὅλων, ἠκούσθη ψιθυρίζουσα. Μάλιστα, αὐτὸς ὁ Λουδοβίκος! . . . Τοῦτο θὰ ἦτον! . . . Ἐπρεπε νὰ τὸ ἐπιτρέψω; . . . Εἰς υἱὸς δευτερότοκος! . . . Εἰς πτωχὸς υἱὸς δευτερότοκος, εἰς τὸ ἐλεός του! . . . ὑπακούομενος ἀπὸ ὅλου. . . ὁ κύριος! . . . ὁ δεσπότης ὅλων. . . ὁ πατήρ του. . . τὰ τέκνα μου. . . ἐγὼ ἡ ἰδία. . . ὁ υἱός μου. . . Λιλία. . . τέκνα. . . τιμαί. . . τύχη! . . .

Ἀτελέστατα δύναιμι νὰ διηγηθῶ τὰ συμβάντα τῆς μοιραίας ἐκείνης νυκτός.

Ἡ μαρκησία εἶχε θαλαμηπόλον ἀφιερωμένον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῆς ὑπηρεσίαν καὶ ἐξασκοῦσαν ἐπ' αὐτῆς παράδοξον ἐπιρροήν.

Ἡ κυρία Χόλδφαστ ἦτο ἐν τῶν ἰσθόλων ἐκείνων πλασμάτων, ἅτινα ὑπὸ ἐξωτερικὸν χυδαῖον καὶ δουλικὸν κρύπτουσιν ἀνδρικὴν ἐνεργεῖαν καὶ φιλοδοξίαν ἀκατάβλητον.

Δεσποτεία ἐπὶ τῆς κυρίας τῆς καὶ δι' αὐτῆς ἡ ἀνωτάτη διεύθυνσις τοῦ εὐγενοῦς καὶ ἰσχυροῦ τούτου οἴκου ἦτο τὸ ὑπ' αὐτῆς θερμῶς, ἀκαταπύστως ἐπιδιωκόμενον τέλος. Εἶχε τοσοῦτον τελείως ταυτισθῆ μετὰ τῆς μαρκησίας, ὥστε εἶχεν ὑπὸ τινὰ ἐποψίαν υἰοθετήσει ὅλας τὰς συμπαθείας καὶ ὅλα τὰ μίση τῆς. Καὶ αὐτὴ ἐπίσης ἐθεώρει ἀπὸ μακροῦ χρόνου τὸν λόρδον Λουδοβίκον ὡς τὸν ἀληθῆ, ὡς τὸν μόνον τῶν Βρανδῶν κληρονόμον, περιεφρόνει δὲ καὶ ἐμίσει τὸν λόρδον Σαινζερμαίν, τὸν πτωχὸν τοῦτον, τὸν ἄθλιον δύσμορον, «τὸν ἀχρεῖον τοῦτον σπόρον, τὸν ἀναβλαστήσαντα ἐν τῷ ἀγρῷ τοῦ ἀδελφοῦ του.»

Ἡσθάνετο καὶ αὐτὴ, ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἴσως, τὸν ταπεινὸν φθόνον, ὃν ἐνέπνεεν εἰς ὅλην τὴν οἰκογένειαν ἡ αἰφνιδία τῆς Λιλίας ἀνόψωσις, διότι μετὰ δυνάμειος ἐκτάκτου παρατηρητικοῦ πνεύματος, εἶχε κατανοήσει ἀμέσως τὰς μεταβολάς, ἃς θάπτον ἡ βράδιον ἐμελλεν ἀναντιρρήτως νὰ ἐπενέγῃ ὁ γάμος τοῦ Σαινζερμαίν μετὰ τῆς Λιλίας διὰ τὴν δευτέραν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα τοῦ μαρκησιοῦ Βρανδῶνος.

Ἡ μαρκησία εὕρισκεν ἐν τῇ ἐμπεπιστευμένῃ ταύτῃ τῶν σκέψεων αὐτῆς καὶ τῶν σχεδίων ὑποστήριγμα καὶ κέντρον. Βικία ἀλλ' ἐστερημένη ἐνεργητικότητος, παράτολμος ἄνευ θάρρους, ἀγέρωχος ἄνευ μεγαλοπρεπειίας, ὑψηλόφρων ἄνευ ἐμπιστοσύνης εἰς ἑαυτήν, — ἀντιθέσεις ἀποτελοῦσαι τὴν οὐσίαν τῶν χυδαίων ψυχῶν, — εἶχεν ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀνάγκην κόλακος καὶ κυρίου ἐνθαρρύνοντος αὐτὴν ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ, ἐρεθίζοντος ἐν τῷ δισταγμῷ. Ἀμρότεροι συνητήθησαν ἐν τῇ κυρίᾳ Χόλδφαστ.

Μόνη μετὰ τῆς κυρίας Χόλδφαστ ἡ μαρκησία διήλθεν ὅλην ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ αὐτῆς δωματίῳ δὲν ἐπανεῖδε πλέον τὸν λόρδον Λουδοβίκον.

Οὗτος δὲ, ἀφοῦ συνεχάρη τὸν ἀδελφόν του μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ θερμότητος καὶ ἐλευθερίας, δὲν ἐβράδυνε νὰ κατανοήσῃ, ὅτι ἐκτακτόν τι συνέβαινε. Μαθὼν τὴν βικίαν ἀντίστασιν τῆς μητρὸς αὐτοῦ εἰς τὸ προτεινόμενον συνοικέσιον καὶ τὸ παραχθὲν ἐξ αὐτοῦ κἀνάδαλον, κατενόησεν οἷοναί ἐξ ἐνστικτοῦ τὸ ἀληθὲς αἷτιον τῆς ἐκρήξεως ταύτης: μανιωδῶν αἰσθημάτων. Ἡσθάνθη ἑαυτὸν ἀναξίως ὑβρισθέντα. Μεθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐλλείψεις, εἶχε καρδίαν ἀγαθὴν καὶ

ἐντιμον, ἀπρόσιτον εἰς τὸν φθόνον ἢ εἰς τὴν ζηλοτυπίαν. Ἐμνησικακήσε κατὰ τῆς μητρὸς του, τὴν δὲ ἑσπέραν δὲν κατέλιπε πλέον τὸν Σαινζερμαίν, τὴν Λιλίαν καὶ τὴν κυρίαν Καρτθράϊτ.

Ἦσαν καὶ οἱ τρεῖς βαθέως τεταραγμένοι ὑπὸ τῶν συγκινήσεων τῆς ἡμέρας: ἀλλ' ἡ εὐθυμία καὶ ἡ εὐλικρινεία τοῦ λόρδου Λουδοβίκου ἐξήλειψαν ἀμέσως πᾶν ἴχνος τῶν ταπεινώσεων, ἃς ὑπέστησαν, καὶ τῆς δδύνης.

Ἐμαθον βραδύτερον ὑπὸ τῆς κυρίας Καρτθράϊτ, ὅτι ὁ λόρδος Σαινζερμαίν καθήμενος ἐν τῷ μεγάλῳ αὐτοῦ ἀνακλιντῷ, πλησίον τῆς ὀπῆς ἐνὸς τῶν ἀρχαίων γοθτικῶν παραθύρων, ἐθεώρει εὐτυχῆς καὶ γαλήνιος τὸν δύνοντα ἥλιον, βραδέως ἐξαφανιζόμενον ἐν τῷ ὀρίζοντι, ἐνῷ τελευταία τις φλῆξ χρυσοῦ καὶ πορφύρας ἐφώτιζε τὸν οὐρανόν. Παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἐπὶ ταπεινοῦ θρανίου, ἡ Λιλία ἠκραζέτο ἐρυθριῶσα τοῖς μυρίους ἀστεϊσμούς καὶ τὰς ἀθῶας κκολλογίας, τὰς ὁποίας ὁ λόρδος Λουδοβίκος ἐψιθύριζεν εἰς τὸ οὖς αὐτῆς, ὀκλαῖ καθήμενος παρ' αὐτὴν ἐπὶ τοῦ πατώματος. Αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, διεisdύουσαι διὰ τῶν συμπεπλεγμένων παρθενικῶν κλημάτων καὶ τῶν ἀναρχιωμένων φυτῶν τοῦ παραθύρου, ἐφώτιζον διὰ γλυκείας μαρμαρυγῆς τὴν θελκτικὴν κεφαλήν τῆς καὶ χρυσᾶς ἐκπέμπουσαι ἀνταυγίας ἐπαιζον ἐπὶ τῶν θαυμασίων βοσρύχων τῆς. — Ἐπίστευον ὅτι βλέπω, προσέθεσεν ἡ κυρία Καρτθράϊτ, ἕνα τῶν ἀγγέλων ἐκείνων, τοὺς ὁποίους οἱ καλλιτέχναι τοῦ μεταίωνατος ἠρέσκοντο ἀπεικονίζοντες ἐπὶ τῶν ἱερῶν εἰκόνων των — τρυφερὰς μορφὰς Χερουβιμ, ἱπταμένους ἐπὶ τῶν νεφῶν τοῦ οὐρανοῦ!

Κεκρυμμένη ὑπὸ τῶν πτυχῶν τῶν παραπετασμάτων, ἐτεροπόμην θεωροῦσα καὶ τοὺς τρεῖς. Περὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, κύριε Οὐλλων, εἶδον ἑμαυτὴν ἀδρῶς πληρωθεῖσαν διὰ τοὺς κόπους μου. Παρετήρησα τὸν λόρδον Σαινζερμαίν ὑψόνοντα πρὸς τὸν οὐρανὸν δις ἢ τρίς κατ' ἐπανάληψιν τοὺς δακρυβρέκτους ὀφθαλμούς του, εὐχαριστοῦντα ἀναμφιβόλως ἐκείνην, ἥτις εἶχε προστατεύσει αὐτὸν ἄνωθεν καὶ ἥς ἡ ἀνάμνησις βαθύτατα ἦτο ἀποτετυπωμένη ἐπὶ τῆς καρδίας του. Μετὰ τινὰ στιγμὴν με παρετήρησε καὶ χωρὶς νὰ κάμῃ τὴν ἐλάχιστην κίνησιν, δυναμένην νὰ ταραξῆ τὸν ἀδελφόν του καὶ τὴν παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ Λιλίαν, ἐξέτεινε πρὸς με τὴν χεῖρα του καὶ ἔλαβε τὴν ἰδικήν μου, θλίψας αὐτὴν ἐν σιωπῇ. Τὸν ἐνόησα.

Ἡ μαρκησία, ὡς εἶπον ἤδη ἀνωτέρω, ἔμεινε κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτῆς; δωματίῳ. Ἡκούετο βαδίζουσα διακεκομμένως, λαλοῦσα ὑψηλοφώνως, μετὰ σφοδρότητος. Διατέλει προσκῶς εἰς κατάστασιν βικίας συγκινήσεως. Βαθμηδὸν ἐν τούτοις τὰ πάντα ἐπανήλθον εἰς τὴν σιγὴν, ἡ δὲ κυρία Χόλδφαστ κατέβη εἰς

τὸ ἰσόγειον πάτωμα, ἐναντίον δὲ τῶν συνηθειῶν αὐτῆς παρετηρήθη κατὰ τὴν ἑσπερινὴν ἐκείνην ὥραν ἐξερχομένη τοῦ πύργου.

Ἦτο φθινόπωρον, μολοντί δὲ ἦτο σκότος, ἡ μαρκησία δὲν ἐζήτησε φῶς ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς. Αἱ δεσποινίδες εἶχον συνέλθει ὡς πάντοτε ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ, ἀλλ' ἡ μήτηρ αὐτῶν δὲν ἤθελε νὰ τὰς εὕρῃ ἐκεῖ. Ὅταν ἦτο ἀδιάθετος ἡ δύσθυμος, αἱ θυγατέρες οὐδέποτε μετέβανον παρ' αὐτῆς ἦτο φροντίς, αἰείποτε τηρηθεῖσα ὑπὸ τῆς κυρίας Χόλδφαστ. Μόνοι λοιπὸν μετὰ τῶν Γαλλίδων παιδαγωγῶν διήλθον ἐν θλίψει τὴν ἑσπέραν ἐκείνην.

Ἐπὶ τέλους ἡ λαίδη Γεραλδίνη ἀνέκραξεν:

— Ὑποθέτω ὅτι ἡ μαμὰ δὲν ἔρχεται πλέον τώρα. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν λόρδον Λουδοβίκον, φαίνεται σχεδὸν ἀπίθανον! δὲν ἀφῆκε τὸν θάλαμον τοῦ Σαινζερμαίν. Δὲν τὸν ἐπίστευον ἱκανὸν νὰ λάβῃ μέρος ἐναντίον μας!

— Εἶναι τόσον ἐπιπόλαιος, τόσον κακῶς ἀνακατεθραμμένος, εἶπεν ἡ λαίδη Μαρία. Ἄ! ἴστην πίστιν μου, πηγαῖνω νὰ κοιμηθῶ. Δὲν γνωρίζω τί ὑπάρχει εἰς τὴν ἀτμοσφαιραν, ποτὲ ἐν τούτοις δὲν ἠσθάνθη ἑμαυτὴν τόσον κακοδιάθετον.

— Ἄ! εἶσθε τόσον εὐαίσθητος! παρετήρησε μία τῶν παιδαγωγῶν καὶ ἐγὼ ἐπίσης δὲν ἠμπορῶ πλέον.

— Τότε, ὅστις μ' ἀγαπᾷ, ἃς μ' ἀκολουθήσῃ! εἶπεν ἡ λαίδη Μαρία ἐγειρομένη.

Καὶ δισταυρόθησαν ἐν τῷ διαδρόμῳ μετὰ τῆς κυρίας Χόλδφαστ.

— Χόλδφαστ, πῶς ἔχει ἡ μαμὰ; . . . Λοιπόν! διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τί ἔχετε, Χόλδφαστ; . . . ὁμοιάζετε με φάντασμα! . . . Πόσον εἶσθε ὠχρά!

— Ὅτι ἦτο χθὲς καὶ ὅτι θὰ ἦναι καὶ αὐρὸν ἐψιθύρισε ἡ Γεραλδίνη.

— Ἄ λοιπόν! ἀπεφασίσατε νὰ μείνητε ἄφωνος; θὰ εἶπτε ἐπὶ τέλους τί συμβαίνει;

— Τί συμβαίνει; . . . Τί ἐννοεῖτε διὰ τοῦ «τί συμβαίνει; . . .» τίποτε δὲν συμβαίνει. Τί θέλετε νὰ εἶπτε;

— Ἀληθῶς! . . . καὶ τί θέλετε νὰ εἶπτε σεῖς ἡ ἰδία, ἀηδὴς γραῖα στρίγλα; Ἔχετε τόσον ἀστεῖον ὕφος!

— Νομίζω ὅτι ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ ἔχω τὸ ὕφος τῆς ἀρεσκείας μου. Δὲν εἶναι ἰδική σας; ὑπόθεσις, ἀπεκρίθη ἡ θαλαμηπόλος ὑπερηφάνως. Ἄλλ' ἤδη ἐπιθυμῶ νὰ κοιμηθῶ.

— Τότε, γραῖα στρίγλα, προσπαθήσατε νὰ μὴ ἴδητε κακὰ ὄνειρα. Καλὴν νύκτα.

Δὲν εἶχον ἤδη παρέλθει δύο ὥραι, ἀφ' ὅτου αἱ νεάνιδες ἦσαν ἐν τῇ κλίνῃ, ὅποτε ἡ λαίδη Μαρία ἐξηγέρθη αἰφνιδίως.

— Κάτι τι βεβαίως συμβαίνει! Θεὲ ἐπουράνιε, ὅποια κραυγὴ!

Καὶ ἐν τῇ στιγμῇ ὠρθώθησαν ἅπασαι. Ἡ

κραυγή ἦτο τοσοῦτον διαπεραστική, τοσοῦτον ὄξεια, τοσοῦτον γοερά, ὥστε αἱ δυστυχεῖς νεάνιδες ἠσθάνθησαν τὸ αἷμα αὐτῶν πηγνύμενον εἰς τὰς φλέβας. Τὴν θλιβεράν ταύτην κραυγὴν διεδέχθησαν ἕτεροι κραυγαί, ὀξύτεροι ἀκόμη, κραυγαὶ ἀγωνίας.

— Ἀκόμη! ἀκόμη! Ἐτραύλισεν ἡ λαΐδη Γερκαλδίνη. Δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, τί συμβαίνει;

— Δι' ὄνομα τοῦ Θεοῦ! τί εἶναι; εἶπεν ἡ Γαλλίς διδασκάλισσα, σπεύδουσα εἰς τὸν θάλαμον.

Ἦδη ἦτο ἡ θύρα ἠνεωγμένη καθ' ὅλοκλήρην ἠκούοντο ἐν τοῖς διαδρόμοις βήματα ταχέα ἄπκντες οἱ ὑπηρεταὶ ἦσαν εἰς ἐνέργειαν αἱ θύραι ἠνοιγοκλείοντο ζωηρῶς ἠκούοντο ταπειναὶ συνδιαλέξεις καὶ προσκλήσεις. Σύγχυσις, ταραχή, σιωπηλαὶ οὕτως εἶπειν, διεδέχοντο ἐκ διαλειμμάτων τὰς κραυγὰς τῆς στενοχωρίας.

— Ποῦ νὰ ἀπέλωμεν; . . . Τί νὰ πράξωμεν; ἠρώτων ἀλλήλας αἱ τρεῖς ἐκπληκτοὶ νεάνιδες. ὦ! ἀδύνατον νὰ μένωμεν ἐδῶ. Ἄς μεταβῶμεν εἰς τὴν μητέρα.

Καὶ περιτυλιχθεῖσαι ἐν σπουδῇ διὰ μεγάλων σαλίων, ἔδραμον εἰς τὴν κατοικίαν τῆς μαρκησίας, ὅπως καταρεύουσι τὰ ἔντρομα πτηνὰ ὑπὸ τὴν πτέρυγα τῆς μητρός.

— Μαμά! μαμά! Χόλδφαστ! ἀνοίξατε! ἀνοίξατε!

Αἱ κραυγαὶ καθίσταντο βιαϊότεραι, ὀξύτεροι ἢ πρὸ ὀλίγου.

— Μαμά! Χόλδφαστ; . . . ἀνοίξατε! δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ!

Ἡ Χόλδφαστ ἠμιάνοιξε τὴν θύραν.

— Ἀφήσατέ μας νὰ εἰσελθῶμεν! ἀφήσατέ μας νὰ εἰσελθῶμεν! ἔκραζαν συγχρόνως καὶ αἱ τρεῖς νεάνιδες, ἀποθουσαι τὴν γραϊάν θαλαμηπόλον, ἥτις ἠγωνίζετο νὰ ἐμποδίσῃ τὴν διόδον.

— Μαμά! μαμά!

Καὶ ἀμέσως ἐφθασαν πλησίον τῆς ἄλλ' ὀπισθοχώρησαν ἐκπληκτοὶ πρὸ τῆς θεάς τῆς.

Ἡ μαρκησία ἴστατο ὀρθία, εὐθυτενής, ἀκαμπτος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θαλάμου, δίκην νεοκῆς, φρικωδῶς ὠχρὰ καὶ σχεδὸν ἐπίσης παγωμένη ὡς νεκρά, ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπερμέτρως ἠνεωγμένους, τρόμον πνέοντας ὡς ἐκ τῆς ἀκινήσιας των. Ἀναίσθητος πρὸς τὰ περὶ αὐτὴν τελούμενα, ἐφαίνετο μόνον ἀκούουσα τὰς φρικώδεις ἐκείνας κραυγὰς.

— Μητέρα! μητέρα! μητέρα!

Ἡ λέξις αὕτη ἐξήγειρεν αὐτὴν ἀπὸ τῆς νάρκης ἄλλ' αἴφνης μανιώδης:

— Ἐξέλθετε! . . . ἀπέλθετε! ἀνέκραξε, διατί εἴσθε ἐδῶ; . . . Πῶς ἐτολήσατε; . . . Ἐξέλθετε! . . . ἐξέλθετε! . . . Δὲν θέλω νὰ σὰς ἴδω! . . . Ὀδηγήσατέ τας. . . Ἰψίστε Θεέ! . . . Χόλδφαστ, εἴσθε τρελλή;

Αἱ νεάνιδες, οἶονεὶ ἀπολιθωθείσαι, ἀπεσώ-

θησάν τινα βήματα, ἀγνοοῦσαι ἂν ἔπρεπε ν' ἀναχωρήσωσιν ἢ νὰ μείνωσιν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠνοιχθη ἡ θύρα. Ἦτο ὁ λόρδος Λουδοβίκος.

— Θεὸς παντοδύναμε! τετέλεσται! . . . Ἀπέθανεν! ἀπέθανεν!

Ἡ μαρκησία δίκην σωροῦ κατέπεσεν ὑπὲρ.

Ἡ Χόλδφαστ ἔσπευσε, γονυπετῶς δὲ πρὸ αὐτῆς προσεπάθησε νὰ τὴν ἀναζωογονήσῃ, ἐνῶ αἱ ἕτεροι ἔσπευδον περὶ τὸν λόρδον Λουδοβίκον.

— Καὶ ὅμως πρὸ τεσσάρων ὥρῶν μόλις ἦτο εὐτυχῆς καὶ εὐθυμος. . . Ἰγίχης ὅσον καὶ ἐγώ! . . . Καὶ τώρα εἶναι νεκρός! . . . νεκρός!—Πρὸ τεσσάρων ὥρῶν ἦτο ὁ καλλίτερος, ὁ ἐπιφρονώτερος τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τώρα, τίποτε πλέον! τίποτε πλέον!—Καὶ ἡ Λιλία. . . Πτωχῆ, πτωχῆ Λιλία;

— Νεκρός! . . . Πῶς; Τίς ἀπέθανεν; ἀνέκραζαν ἀσθμαίνουσαι.

— Τίς; . . . ὁ ἀδελφός σας. . . ὁ ἀδελφός μας! . . . Ὁ καλλίτερος, ὁ μάλλον ἀφοσιωμένος ἐκ τῶν φίλων, οὓς ποτε ἐγνώρισα. . . Ὁ Σαινζερμαίν, τὸ ἐντελέστερον ὄν. . . Θεέ μου! Θεέ μου!

Καὶ κρύπτων τὴν κεφαλὴν διὰ τῶν χειρῶν, κατέπεσεν ἐπὶ ἀνακλίντρον ἀναλυόμενος εἰς δάκρυα.

Ἡ μαρκησία κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῆς Χόλδφαστ, ἐξηγέρθη ὀλίγον καὶ γονυπετῆς ἐπὶ τοῦ πατώματος, παρακολούθει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν υἱόν τῆς. Ἀκούουσα τοὺς τελευταίους λόγους του καὶ βλέπουσα ρέοντα τὰ δάκρυά του, κατελήφθη αἰφνιδίως ὑπὸ βιαίας νευρικῆς προσβολῆς, ὡσεὶ μυστηριώδης τις συμπάθεια εἶχε θραύσει τὸν παγετὸν τῆς καρδίας τῆς. Αἱ κραυγαὶ αὐτῆς, οἱ γέλωτες, οἱ στεναγμοὶ, ἡ μανία αὐτῆς ἠκούοντο τρομεροὶ, φρικώδεις. Ἡ Χόλδφαστ, αὐτὴ ἡ ἀποφαστικὴ Χόλδφαστ ἔτρεμε δι' ὄλων αὐτῆς τῶν μελῶν. Αἱ δὲ νεάνιδες ἐξέθαλλον κραυγὰς ὀξύτατας.

— Μητέρα, δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ! ἀνέκραζεν ὁ λόρδος Λουδοβίκος, ἀποτόμως ἐξεγειρόμενος ἠσυχάσατε δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, μὴ μοῦ σπαράσσατε τὴν καρδίαν. . . Προσπαθήσατε ἡ ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ σας. . . Κρατήσατε τὰς χεῖρας τῆς, κυρία. Ἐλεος! ἀρκοῦσιν οἱ κοπετοὶ, μητέρα! ὄλαι αἱ κραυγαὶ τοῦ κόσμου δὲν θὰ τὸν ἐπαναφέρουν εἰς τὴν ζωὴν. . . Δυστυχῶς, τὰ πάντα εἶναι ἀνωφελῆ. . . Ἐσυχάσατε, μητέρα μου καὶ ἀποσύρητε εἰς τὴν κλίνην.

— Ἀπὸ ἔλεος, ἀπὸ οἶκτον, σεις αἱ ἄλλαι, εἶπεν ἡ κυρία Χόλδφαστ εἰς τὰς νεάνιδας μεθ' ἱκετευτικοῦ ὕφους, τὸ ὅποιον ποτὲ δὲν εἶχον ἰδεῖ, μὲ μορφὴν τεταραγμένην, κροτοῦσα τοὺς ὀδόντας ὑπὸ τοῦ τρόμου, προσκαλέσατε βοήθειαν, δὲν ἔχω πλέον δυνάμεις!

Φεῦ! ἦτο ἀληθέστατον, ὅτι ὁ λόρδος Σαιν-

Ζερμαίν ἦτο νεκρός. Πρὸ ὀλίγων ὥρῶν ὁ ὑπηρετής αὐτοῦ, εἰσελθὼν τυχαίως εἰς τὸν θάλαμον αὐτοῦ, εὗρεν αὐτὸν ψυχορραγοῦντα, ἀναίσθητον. Εἶχε καλέσει ἐν σπουδῇ τὴν κυρίαν Καρτθράιτ, μεθ' ἧς συνηνώθη ἀμέσως ἡ Λιλία. Ἦσαν αἱ κραυγαὶ τῆς πτωχῆς κόρης βλεπούσης τὸ στόμα του πλήρες ἀφροῦ, τοὺς ὀφθαλμοὺς του ἐξηγρωμένους, τὸ πρόσωπόν του ἀποσυντεθειμένον, ἦσαν αἱ κραυγαὶ αὐτῆς αἱ ἀντηχήσασαι ὡς ἐπικηδεῖος κωδωνοκρουσία ἐν τῷ πύργῳ: ἦσαν αἱ κραυγαὶ καρδίας συντριβείσης, ψυχῆς ἀγωνιώσης αἱ ὑπέρταται κραυγαὶ θνησκούσης. Διότι ὁ Θεὸς δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιζήσῃ ἡ δυστυχὴς αὕτη κόρη τοῦ τοσοῦτον τρυφερῶς ὑπ' αὐτῆς ἀγαπηθέντος. Ἐνῶ τὸν ἐθλίβεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς, ζητοῦσα νὰ τὸν ἀνακλήσῃ εἰς τὴν ζωὴν, ἐξησθένησεν αἴφνης ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἐραστοῦ τῆς, ἡ δὲ παρθενικὴ αὐτῆς κεφαλή ὡς ἄνθος ἀποκοπὴν ἀνεπαύθη ἐπὶ τῆς καρδίας του.

Ἀμφοτέροι ἐνεταφιάσθησαν μετὰ τινος παραδόξου σπουδῆς. Ἀληθῶς εἶχε γίνεαι συνοπτικὴ τις ἀνάκρισις, ἀλλ' ἡ ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας γνωστὴ ἀβέβαιος κατάστασις τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν ἐφάνη ἱκανῶς δικαιολογοῦσα τὴν αἰφνιδίον ἐκείνην καταστροφὴν, πρὸ πάντων ὅταν ἐγνώσθησαν αἱ λεπτομέρειαι τῆς βιαίας σκηνῆς, ἥτις τοσοῦτον ζωηρῶς ἐξήγειρε κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τὴν συγγίνησίν του.

Ἡ κηδεῖα ἐγένετο ἄνευ πομπῆς, ἅμα τῇ ἀφίξει ἐκ Λονδίνου τοῦ μαρκησίου Βρανδῶνος.

Ἠραϊάν τινι πρωΐαν τοῦ φθινοπώρου ἐπανηρχύμην ἀπὸ τοῦ ὀκταήμερου ταξιδίου μου, σταματῶν ἐκ διαλειμμάτων τὸν δρόμον τοῦ ἵππου μου, ὅπως ἀπολαύσω ὀλίγω μακρότερον ὄλας τὰς εὐωδίας τῶν δαστῶν, ὅταν εἰσερχόμενος εἰς Καρστόνην, ἐν τῇ πρὸς τὸν πύργον ἀγοῦση μεγάλῃ ὀδῷ, κατεπλάγην ὑπὸ τῆς θλιβερῆς αὐτοῦ φρουρονομίας. Ἐστράφην περὶ ἐμὲ καὶ εἶδον ὅτι ὄλα τὰ καταστήματα ἦσαν κεκλεισμένα, ὅτι τὰ τοσοῦτον συνήθως θορυβώδη παιδία ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς ἀγορᾶς ἐσιώπων. Ὀλίγοι ἦσαν οἱ διαβάται, ἀλλὰ πολλοὶ ἴσταντο ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῶν ἠνεωγμένων θυρῶν, παρθένοι δὲ κατὰ πληκτοὶ ἐφαίνοντο εἰς τὰ παράθυρα. Αἰφνιδίως οἱ κώδωνες τῆς γηραιᾶς ἐκκλησίας, ὠκοδομημένης ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου σημείου τῆς πόλεως, ἤρξαντο βραδέως σημαίνουσαι. Ὁ παρατεταμένος ἦχος τοῦ ἐπικηδεῖου κώδωνος ὑπῆρξεν αἰετοπετὸν δι' ἐμὲ ἦχος θλιβερός καὶ πένθιμος ἄλλὰ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην παρήγαγεν ἐπ' ἐμοῦ μετὰ λαγολικωτέραν ἐπι ἐντύπωσιν. Ἐπετάχυνα τὸ βᾶδισμα τοῦ ἵππου μου, ὅταν δὲ ἐφθασα πλησίον τῆς θύρας τοῦ οἴκου μου, ἐρριψα ζωηρῶς τὰς ἠνίας τοῦ χαλινοῦ εἰς τὸν ὑπηρετὴν μου, ἐρωτῶν αὐτὸν τί συνέβαιναν.

— Τί συνέβη λοιπόν, Ῥιχάρδε; Διατί εἶναι κεκλεισμένα ὄλα αὐτὰ τὰ καταστήματα;

— Ἐνταφιάζεται σήμερον, κύριε, ὁ λόρδος Σαινζερμαίν.

Ἐνόμισα ὅτι ἐμελλον νὰ πέσω ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου.

— Ὁ λόρδος Σαινζερμαίν! Πῶς! ὁ λόρδος Σαινζερμαίν.

— Μάλιστα, κύριε, ἐνταφιάζεται σήμερον, — καὶ ἡ δεσποινὴς Λιλία ὡσαύτως.—

— Βεβαίότατα, ὁ ἐνταφιασμός θὰ ἦναι ὡραῖος. . . Ἀλλὰ δὲν ἔχομεν καρδίαν νὰ παρευρεθῶμεν εἰ; αὐτόν. Ἄ! ἦτο τόσον γενναῖος ἄνθρωπος!

Καὶ ἀπέμαξε τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τῆς παλάμης του.

Ἐσπευσα εἰς τὸν οἶκόν μου. Ἡ Ἰούδη παρὰ τὴν συνήθειάν τῆς δὲν ἔσπευσε νὰ καταβῇ. Τὴν εὗρον εἰς τὸν θάλαμόν τῆς.

— Ἰούδη! ἀνέκραξα. . . τί μανθάνω. . . τί συνέβη;

— ὦ! ἀδελφέ, τοιοῦτον δυστύχημα!

— Μοὶ εἶπον. . . ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον! περὶ τοῦ μαρκησίου ἀναμφιβόλως ὁ Ῥιχάρδος. . . ὄχι! δὲν εἶναι δυνατὸν, δὲν ἀπέθανε. . . κακῶς θὰ ἐνόησα.

— Ὅχι, δὲν ἀπέθανεν ὁ μαρκησίας, ἀλλ' αὐτὸς ὁ λόρδος Σαινζερμαίν! Καὶ ὁ λόρδος Λουδοβίκος ἦλθεν αὐτοπροσώπως, — ὁ Θεὸς νὰ τὸν εὐλογήσῃ!—νὰ ἐρωτήσῃ πότε ἤθελες ἐπανέλθει. Ἐπιθυμῶ νὰ παρευρεθῆς εἰς τὴν κηδεῖαν. Ὁ πτωχὸς νεανίας εἶναι λυπημένος, ὡς ἐὰν ἔχανε τὸν μόνον φίλον του.

Τὴν δεικνύσα, ἱκετεύων αὐτὴν νὰ μοὶ διηγηθῇ τὰ πάντα ἄνευ ἀνωφελῶν σκέψεων. Εἶχον μάθει ἐξ ἐκείνης τὰς πλείστας τῶν προηγουμένων λεπτομερειῶν. Βραδύτερον μόνον ἐγνώρισα πλήρη τὴν ἀλήθειαν.

Παρέστην εἰς τὴν κηδεῖαν τῶν δύο ὄντων, ἅτινα ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἠγάπων καὶ ἐξετίμων ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Εἶδον τὴν συνοδίαν κατερχόμενην ἀπὸ τοῦ πύργου, βραδέως ἀκολουθοῦσαν τὴν μεγάλην ὀδὸν τῆς Καρστόνης, τοὺς ἵππους πένθιμα περιβεβλημένους, τὸ πλῆθος συγκεκινημένον.—Πάντα ταῦτα εἶναι ἀκόμη παρόντα εἰς τὴν μνήμην μου, ὡσεὶ συνέβησαν χθές.

—Εἶδον καταβιβασζόμενον ἐν τῇ σοροθήκῃ τῶν προγόνων του τὸ φέρετρον τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν καὶ τιθέμενον παρ' αὐτό—κατ' ἀπαίτησιν τοῦ λόρδου Λουδοβίκου—τὸ τῆς πιστῆς αὐτοῦ Λιλίας. Εἶδον τὸν λόρδον Λουδοβίκον, τὸν βλέπω ἀκόμη, ἐνδεδυμένον μακρὸν μανδύαν ἐκ μέλανος ὑφάσματος, κλίνοντα τὴν ὠραϊάν αὐτοῦ κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ φερέτρον τοῦ ἀδελφοῦ του, καλοῦντα διὰ τῶν στόνων αὐτοῦ καὶ τῶν λυγμῶν τὸν λόρδον Σαινζερμαίν καὶ τὴν Λιλίαν! Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης κατέστη ἀληθὴς φίλος μου.

Ἡ θλίψις τοῦ πτωχοῦ μαρκησίου, ἡ ἀφελὴς καὶ εὐλαβὴς αὐτοῦ λύπη συνεκίνησαν ὄλας τὰς καρδίας.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς κατοίκους τῆς Καρστώνης, σπανίως θάνατός τις παρήγαγε μεταξύ αὐτῶν τοσοῦτον μεγάλην αἰσθησιν. Ὁ λόρδος Σαινζερμαϊν ἐθρηνήθη ἐγκαρδίως ὑπὸ πάντων. Ὅσω καὶ ἂν ὑπῆρξε βραχὺς ὁ βίος του, εἶχον μάθει νὰ ἐκτιμῶσι τὴν ἐνεργητικότητα τοῦ ζωηροῦ πνεύματός του, καὶ ἠσθάνοντο ἐαυτοὺς ἀσφαλεῖς ἐν τῷ μέλλοντι, ἐπὶ τῇ σκέψει ὅτι ἤθελε καταστῆ ἡμέραν τινὰ κύριος τῶν ἀπειρῶν κτήσεων τῆς Βρανδῶνος, καὶ ἀρχηγὸς οὕτως εἶπεν τοῦ τύπου.

Ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐφάνη ὁ λόρδος Λουδοβίκος ἀπαρηγόρητος, κατέλιπε δὲ ἀμέσως τὴν Βρανδῶνα, ὥστε θέλων νὰ διασκεδάσῃ ἀφόρητόν τινα ἀνάμνησιν.

Ἐν τούτοις ἢ ἐκ τοῦ αἰφνιδίου θανάτου τοῦ λόρδου Σαινζερμαϊν διεγερθεῖσα ταραχὴ κατηνάσθη κατ' ὀλίγον, μετὰ τινὰς δὲ μῆνας τὰ πράγματα ἀνέλαβον τὴν συνήθη αὐτῶν πορείαν.

Ὁ μέγιστος τῶν ποιητῶν τὸ εἶπεν ἤδη ἐν τοῖς ἀθανάτοις αὐτοῦ στίχοις :

«Εἶναι βραχέα τῶν νεκρῶν ἡ διάρκεια : ἀς ἀφήσωμεν αὐτοὺς ὑπὸ τὸ μῆμα. Φεῦ! διαλύονται εἰς κόβιν ταχύτερον ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ἢ ἐν τῇ φερέτρῳ.»

Ἡ μαρκησία συνῆλθε λίαν βραδέως ἀπὸ τὴν βιαίαν συγκίνησιν τῆς τρομερᾶς ἐκείνης νυκτός. Ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας διετέλει κεκλεισμένη ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς, ἀποποιουμένη νὰ παραστῆ καὶ εἰς τὰς στενοτάτας συνεντεύξεις τῆς οἰκογενείας. Δὲν ἦτο πλέον ἢ ὑψηλόφρων καὶ ἐγωϊστικὴ ἐκείνη γυνή, ἢ συνειθίσασα νὰ κυβερνᾷ καὶ νὰ ὑπακούηται. Ὡρᾶ μέχρι πελιδνότητος, ἀνήσυχος, τεταραχμένη, ἀγρυπνος, φρικώσα ὑπὸ τοῦ ἐλαχίστου θορύβου, ἐφοβεῖτο τὸν πυρετὸν, ὅταν δὲ, τρεῖς ἐβδομάδας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ λόρδου Σαινζερμαϊν προσελθὴν ὑπὸ τοῦ μαρκησίου, παρετήρησα ἐπισφαλδέστατον ἐρεθισμὸν τοῦ νευρικοῦ αὐτῆς συστήματος.

Ἡ Χόλδφραστ, πρὸς ἣν εἶχον αἰσθανθῆ αἰσιοτε ἔμφυτον τινα ἀποτροπὴν, κατέστη ἀφ' ἡμέρας εἰς ἡμέραν δυσαρροτότερα. Αἱ ἐπίμονοι καὶ σχεδὸν δουλικαὶ αὐτῆς φροντίδες ἔλαβον πάντῃ διάφορον χαρακτῆρα. Ἦτο μὲν αἰσιοτε ἐπίμονος, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς δύστροπὸς τις εἰ καὶ περιποιητικὴ νοσοκόμος δυστρόπου κόρης, ἢ θεράπικια ἀφωσιωμένη καὶ εὐλαβὴς πρὸς εὐγενῆ δεσποιναν.

Ἐν τούτοις οἱ μῆνες διεδέχθησαν τοὺς μῆνας, ἀποκατέστη δὲ βαθυκῆδὸν ἡ υγεία τῆς μαρκησίας· μόλις δὲ παρήλθεν ἔτος ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ προγονοῦ τῆς, κατέστη ἐκ νέου ὑψηλοφρονόστερα, ἀγερωχότερα, ψυχροτέρα παρά ποτε. Ὅσω κατὰ πρῶτον εἶχε φανῆ ἀναίσθητος εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς καταστάσεως τοῦ λόρδου Λουδοβίκου, τοσοῦτον ἤδη ἠσθάνετο ἐν ἐαυτῇ ὑπερηφάνειαν, τὴν ὁποίαν οὕτε τοῦ κόπου κἂν ἐφρόνει ἀντάξιον ν' ἀποκρύψῃ. Ἡ ὑπερηφάνεια ἐν τῇ φι-

λοδοξίᾳ τῆς, ἀσφαλὲς τοῦ λοιποῦ περὶ τοῦ μέλλοντος, ἐξασκουσα ἀνεξέλεγκτον αὐθενταίαν, ἐπανήρχισε διάγουσα βίον πολυτελέστερον ἐν τοῦ παρελθόντος.

Εἶχον παρέλθει δέκα ἐκτὸ μῆνες. Ἡ ἡμέρα τῆς ἐνηλικιότητος τοῦ λόρδου Λουδοβίκου προσήγγιζεν.

Ὁ λόρδος Λουδοβίκος εἶχεν ἐθαμβωθῆ πολὺ ὀλιγώτερον παρ' ὅτι ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ ὑπὸ τῆς προσδοκίας τοῦ λαμπροῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον ὑπέφωσκεν ἤδη πρὸ αὐτοῦ, ὡς τοῦ μόνου κληρονόμου τῆς κολοσσικῆς περιουσίας τοῦ πατρὸς του, εἰ καὶ δὲν ἀξίω νὰ εἶπω, ὅτι ὑπῆρξε πάντῃ ἀδιάφορος. Παρακάλεσε τὴν μητέρα του νὰ μὴ παρασκευάσῃ ἐξαιρετικὴν τινα ἐορτὴν ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ἡμέρᾳ τῆς γεννήσεώς του. Ἄλλ' ἢ μαρκησία ἠγάπα πολὺ τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν, ἦτο λίαν ὑπερήφανος, παρουσιάζουσα ἐπισήμως εἰς τὸ δημόσιον τὸν υἱὸν αὐτῆς ἐν ὅλῃ τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος καὶ τῆς καλλονῆς, ὥστε νὰ παραιτηθῆ τοιαύτης ἱκανοποιήσεως τῆς φιλαυτίας τῆς. Τὸ μέγα τοῦτο γεγονός, ἔλεγεν, ἔπρεπε νὰ ἐορτασθῇ, — ἔπρεπε νὰ καταστῇ τοιοῦτος, — οὐχὶ δὲ ἀλλαχοῦ που ἢ ἐν αὐτῷ τῷ πύργῳ τοῦ Βρανδῶνος· ἢ κτήσις αὕτη, ἠγεμονικώτερα κατὰ πολὺ πασῶν τῶν ἄλλων, τῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὴν οἰκογένειαν, ἦτο ἡ μόνη ἀξία νὰ καταστῇ τὸ θέατρον τῶν ἐορτῶν, δι' ὧν ἔμελλε νὰ τιμηθῇ ὁ μέλλων κληρονόμος τῶν μαρκησιῶν Βρανδῶνων.

Ὁ πύργος τοῦ Βρανδῶνος ἐξήγειρεν ἐν ἐμοὶ θλιβεράς καὶ μελαγχολικὰς μόνον ἀναμνήσεις. Ἡ δεξιὰ αὐτοῦ πτέρυξ, ὅπου εἶχε κατοικήσει ὁ λόρδος Σαινζερμαϊν, εἶχε μείνει ἀπὸ τοῦ θανάτου του ἤδη κεκλεισμένη καὶ ταχέως ἐγκαταλειμμένη. Εἶχον παρατηρήσει μάλιστα πολλάκις, χωρὶς νὰ δυνῆθω νὰ ἐξηγήσω τὸν λόγον, ὅτι οὐδεὶς τῶν ὑπηρετῶν ἐτόλμα νὰ εἰσέλθῃ ἐν αὐτῇ, εἰ καὶ ἐν πλήρει ἡμέρᾳ, ἐκτὸς ἀπολύτου ἀνάγκης. Τὸ κατ' ἐμὲ, ἀπέφευγον πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ ἀνακαίεσθαι εἰς τὴν μνήμην μου ἐκείνους, τοὺς ὁποίους τόσον πολὺ εἶχον θρηνήσει. Τὸ δὲ αἰσθημα τοῦτο ἐμίγνυτο ἐν τῷ πνεύματί μου μετὰ τινος παραδόξου δυσπιστίας, μετὰ τινος ἀορίστου καὶ ἀνεξηγήτου ὑποψίας. Οὐδέποτε συνήτησα τὴν κυρίαν Χόλδφραστ χωρὶς νὰ αἰσθανθῶ ἀκούσιον τρόμον. Πρὸ τῶν βλεμματικῶν αὐτῆς ἐφρικῶν τῇ ἀληθείᾳ, ἐν δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῆς ἀντελαμβανόμεν ἐνίοτε οὐκ εἶδα τίνος καταθρονίου ἐκφράσεως.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶπω, ὅτι ἡ κυρία Καρτθράϊτ ἀμέσως μετὰ τὴν κηδείαν τῶν δύο μαθητῶν τῆς εἶχε καταλίπει τὴν Βρανδῶνα, ἀποχωρήσασα ἐν ταπεινῇ τινι κατοικίᾳ, ἐν ἣ, καθὰ ἡμέραν τινὰ μοὶ ἔγραφεν, ἀνυπομότως περιέμενε τὴν εἰς τὸν θεὸν ἀνάκλησιν τῆς, διότι ὁ βίος αὐτῆς ἦτο τοῦ λοιποῦ ἀνωρελῆς καὶ ἄσκοπος.

Ὁ λόρδος Λουδοβίκος ἐφάνετο συμεριζόμενος τὴν κατὰ τοῦ πύργου τοῦ Βρανδῶνος ἀποτροπὴν μου. Ἦρχετο σπανιώτατα, καθὰ δὲ εἶπον ἀνωτέρω, ἐπολέμει μετὰ πάσης δυναμειος τὸ σκεῖνον τῆς τελέσεως ἐορτῶν καὶ πανηγύρεων ἐπὶ τῆς ἰδίας σκηνῆς τοῦ δράματος, τοῦ ὁποῖου ἢ ἀνάμνησις ἦτο ἀκόμη τοσοῦτον λυπηρά. Ἄλλ' ἢ μαρκησία δὲν ἠθέλησε νὰ ὑποχωρήσῃ, ἢ δὲ 10 Ἰουλίου ἦτο ἡ ὠρισμένη ἐπισήμου ὑποδοχῆς ἡμέρα, τῆς ὁποίας ἡ μεγαλοπρέπεια ἔπρεπε νὰ ἦναι πρωτοφανὴς καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς χρόνοις τῆς ἐπιδεικτικῆς ταύτης οἰκογενείας.

Παρετέθησαν τράπεζαι διὰ πεντακῶσια πρόσωπα ἐπὶ τοῦ θαυμασίου λειμῶνος, τοῦ περιβαλλομένου ὑπὸ τοῦ εὐρέος ἐκ προαιωνίων δένδρων ἀμφιθεάτρου, πρὸ τῶν ὑψηλῶν πύργων καὶ τῆς ἠγεμονικῆς ἀπόψεως τοῦ τιμαριωτικοῦ πύργου· ἐν τῇ ἐπισήμῳ τραπεζῇ κατέλαθον θείαν οἱ εὐγενέστεροι τῶν προσκεκλημένων· ὀλίγω δὲ μακρότερον, κατὰ τὰ ἔθιμα τῶν ἀρχαίων χρόνων, ὑπῆρχον μακρὰ σειρὰ ἐτέρων τραπέζων, ὅπου φύρδην μίγδην ἐκάθησαν, ἀνευ διακρίσεως τάξεως καὶ περιουσίας, ὅλοι οἱ ἐνοικιασταὶ, γαιοκᾶτοχοι καὶ ὑποτελεῖς τῆς οἰκογενείας μέχρι τῶν πενσετέρων καὶ τῶν ἀθλιωτέρων χωρικῶν.

Τὰ ἐκ καθαρῶ χυροῦ καὶ ἀργύρου σκεῦῃ τῆς τραπεζῆς, τὰ πλήρη ἀνθέων καὶ ὀπωρικῶν κάνοτρα, τὰ σινικὰ σκεῦῃ, δι' ὧν ἦσαν κεκαλυμμένα αἱ τράπεζαι, αἱ μεγαλοπρεπῶς ἐνδεδυμένα κυρία, τὸ πλήθος φέρον ἐορτάσιμα ἐνδύματα, οἱ ὑπῆρται λαμπρὰν στολήν, ἡ εὐθυμία τῶν συνδαιτημόνων, αἱ δύο μουσικαὶ ὄρχητραί, ὧν οἱ εὐθυμοὶ ἦχοι καὶ τὰ θριαμβευτικὰ ἐμβατήρια ἐνηλλάσσοντο μετὰ τῆς στρατιωτικῆς μελοδίας τῶν σαλπικτῶν εἰς τὰ μεμακρυσμένα δάση· ἐπὶ τέλους ἡ μεγαλοπρέπεια μιᾶς ἐκ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων τοῦ Ἰουλίου, ὁπότε οἱ φλογεροὶ καύσωνες τοῦ θέρους δὲν εἶχον κιτρινίσαι ἀκόμη τὰ φύλλα τῶν δένδρων καὶ τὸ πράσινον χρῶμα τῶν λειμῶνων· πάντα ταῦτα ἀπετέλουν θεατικόν τι καὶ μεγαλοπρεπὲς σύνολον, προξενούν ἀληθῶς μαγικὴν ἐντύπωσιν.

Ἡ μαρκησία φέρουσα μεγαλοπρεπῆ ἐσθῆτα, ἐθαμβοῦσαν ἐκ τοῦ πλοῦτου, ἀδαμάντινον διάδημα, ἐν εἶδει βασιλικῶν στέμματος τεθειμένον ἐπὶ τῶν μαύρων βοστρύχων τῆς, ἐφάνετο ὑπερποτε ὠραιοτέρα. Παρ' αὐτῆ ἴσταντο αἱ θυγατέρες τῆς, ὁ σύζυγός τῆς καὶ υἱός τῆς, — ὁ εὐγενὴς καὶ ὠραῖος λόρδος Λουδοβίκος! — ὅπως τὸν ἐνθυμοῦμαι καὶ σήμερον ἐστὶ· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν ἐσκεπτόμην περὶ αὐτοῦ· ἀνεμνησκόμεν τοῦ τάφου, ἐν ᾧ ἀνεπαύετο ὁ δυστυχὴς ἀδελφός του, τὸν ὁποῖον πάντες, ἐκτὸς ἐμοῦ, εἶχον λησμονήσει. Ἀνελογιζόμεν τὴν πρῶτην μαρκησίαν Βρανδῶνος, τὸ γλυκὺ καὶ ἔξοχον ἐκεῖνο πλάσμα, τοσοῦτον νεκρὰν ἀποθανοῦσαν!...

τὰ ἄδικα, ἐγωϊστικὰ καὶ ταπεινὰ αἰσθηματα τῆς βασιλευούσης σήμερον ἐν τῇ θέσει τῆς, καὶ τὴν ὁποίαν ἐβλεπον σήμερον θριαμβεύουσαν, πραγματοποιουμένων ὄλων αὐτῆς τῶν ἐνεργῶν, δεχομένην δὲ τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰς εὐχὰς τοῦ πλήθους διὰ τὸν υἱὸν τοῦτον, τὸ εἰδωλον αὐτῆς καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν!

Ἐνῶ ἐσκεπτόμην ταῦτα, ἡ σκηνὴ μετέβαλεν ὄψιν ἀποτόμως. Νέφη σκοτεινὰ, βαρέα, ἀπειλητικὰ ἤρχοντο ὑποφαινόμενα ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος· ὑπόκωφοι βρονταὶ κεραυνοῦ ἀντήχουν μακρόθεν. Τὰ δάση εἰσίγησαν αἰφνιδίως· οὐδεμίαν πνοὴν πλέον ἀνέμου, ὁ δὲ καύσων κατέστη ἀμέσως βαρὺς· μεγάλαι σικαί, ὡς ἡ νύξ μαῦραι, προὔχρουν βραδέως, σκοτίζουσαι τὸν οὐρανὸν ὀλίγον κατ' ὀλίγον.

Ἡ ἐορτὴ ἐν τούτοις ἐξηκολούθει. Ὁ οἶνος ἔρρεεν ἀκαταπαύστως, ἡ δὲ εὐθυμία καθίστατο θορυβωδεστέρα. Αἱ ζωηραὶ συνδιαλέξεις, οἱ γέλωτες, ἡ θορυβώδης βοή πεντακοσίων συνδαιτημόνων ἐμίγνυτο μετὰ τοῦς πολεμικοὺς ἦχους τῶν ὄρχηστρῶν, οὗς ὑπερέβαλλον ἐν τούτοις αἱ ἀπαίσιαι ἐκπυροσκοπήσεις τοῦ κεραυνοῦ.

Παρετήρησα τὸν οὐρανόν. Τὰ πάντα ἦσαν μαῦρα, καταπληκτικὰ, σχηματίζοντα θλιβεράν ἀντίθεσιν μετὰ τῆς χαρᾶς τοῦ συμποσίου.

Αἰφνης ἐγένετο καθολικὴ τῶν ποτηρίων σύγκρουσις. Ἄπαντες ἐξηγέρθησαν, ὁμόφωνος δὲ ἀνευφημία ἐξῆλθεν ἐκ τῶν πεντακοσίων ἐκείνων στομάτων· — προέπινον ὑπὲρ τῆς υγείας καὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ λόρδου κληρονόμου. — «Χίπ! χίπ! Οὐρρά!»

Παρετήρησα τὸν λόρδον Λουδοβίκον ἐπιχαρίτως χαριετίζοντα, εὐχαριστοῦντα ἐπὶ τῇ τιμῇ, ἧς ἤξιοῦτο. Καὶ τὸ πρόσωπόν του ἐφωτίσθη κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὑπὸ ἡλιακῆς ἀκτίνος ἐν μέσῳ δύο συννέφων.

Μετὰ ἐν δευτερόλεπτον κεραυνοῦ κρότος τρομερὸν ἀντηχήσας, ἐξερόρηγ ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν, ἀστραπὴ διέσχισε τὸν μαῦρον οὐρανόν. . . ἀστραπὴ καὶ συγγρόνως κραυγὴ . . . κραυγὴ ἀπέραντος! — Ὁ λόρδος Λουδοβίκος! ὁ λόρδος Λουδοβίκος! Εἶχε κεραυνοβοληθῆ ἐνώπιον τῆς μητρὸς του!

Ἡ ἐπακολουθήσασα σύγχυσις, — διότι χείμαρρος βροχῆς ἐπηκολούθησε τὴν μοιραίαν ἐκείνην ἀστραπὴν, βροχὴ, ὡσεὶ ἄπασαι τοῦ οὐρανοῦ αἱ θύραι εἶχον ἀνοιχθῆ συγγρόνως, — μετὰ ἡμῶν διέσσε νὰ διακρίνω καλῶς πάντα τὰ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης συμβάντα.

Εἶδον ἐν τούτοις διὰ τῆς σκοτίας τὴν μαρκησίαν μετακομιζομένην, διάβροχον τὰ ἐνδύματα καὶ τοὺς βοστρύχους, μανιώδη, ἐκβάλλουσαν κραυγὰς τρόμου. Ἡ κυρία Χόλδφραστ παρηκολούθει αὐτήν, τρέμουσα, φρικώσα μετ' ὀφθαλμοῦς ἐξηγριωμένους.

Τὸ πλήθος διεσκαρπίσθη ἀμέσως. Ὁ ἀνεμος

ἐκαμπτε τὰ δένδρα, ἡ βροχὴ ἐξηκολούθει πίπτουσα ραγδαίως, ὁ δὲ κεραυνὸς ἐμυκάτο εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Ἦδυνήθην νὰ διακρίνω ἐπὶ τέλους τὸ ἄψυχον σῶμα τοῦ λόρδου Λουδοβίκου.

Τέσσαρες νεανίαι, κομψότατα ἐνδεδυμένοι, ὄχτροι ἐκ τῆς φρίκης, ἔχοντας τοὺς βοστρύχους κεκολλημένους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὡς ἐκ τῆς βροχῆς ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸν πύργον.

Εἶχον ἀπολιθωθῆ πράγματι ὑπὸ τῆς σκηνῆς ταύτης. Ἐνόμιζον ὅτι ἀναισθησία. Ἔμμενον καθηλωμένος ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως ἀνίκανος νὰ κινήθω, ὁπότεν ἤκουσα νὰ μὲ καλῶσι μεγαλοφώνως: «Κύριε Οὐίλσον! ποῦ εἶναι ὁ κύριος Οὐίλσον; Δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ποῦ εἶναι ὁ κύριος Οὐίλσον; βοήθειαν! βοήθειαν!»

Εἰσήλθον εἰς τὸν πύργον. Φεῦ! τὰ πάντα ἦσαν ἀνωφελῆ. Οὐδὲν ἠδυνάμην νὰ πράξω διὰ τὸν λόρδον Λουδοβίκον! Ὁ κεραυνὸς ἀποδερματίσας καὶ μαυρίσας ἐλαφρῶς τὸ πρόσωπόν του, τὸν ἐπληξεν εἰς τὸ στῆθος. Ἴδου τὸ πᾶν! Ὁ θάνατος ὑπῆρξεν ἀκαριαίως.

Εἰσελθὼν εἰς τὴν αἴθουσαν προσεκλήθην ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του:

— Κύριε Οὐίλσον! κύριε Οὐίλσον! ἔλθετε εἰς τὴν μητέρα! ἀμέσως εἰς τὴν μητέρα!

Ἐτρεξα εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα. Εἰσελθὼν εἰς τὸν θάλαμον τῆς μαρκησίας, εὗρον τὴν δυστυχεῖ γυναικῆ παρακπίουσαν, κραυγάζουσαν δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν πνευμόνων τῆς, ἀποσπῶσαν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς τῆς, ἔχουσαν τοὺς ὀρθαλμοὺς φρικωδῶς δισταλμένους.

— Μάλιστα... τὸν βλέπω, τὸν βλέπω!... εἶναι ἀκόμη ἐκεῖ! Ἦλθεν ἐν τῇ τρικυμίᾳ ὡς ὁ ἀρχάγγελος τῆς ἰσχύος... Ἐπλήγην ἐν τῇ καρδίᾳ... Τετέλεσται. Λουδοβίκε! Λουδοβίκε! Λουδοβίκε!... Σὺ, διὰ τὸν ὁποῖον προσήνεγκεν τὴν ψυχὴν μου... ἠμάρτησα εἰς τὸν Θεόν... ἐπέσυρα τὸν κεραυνὸν τῆς ἐκδικήσεώς σου... ποῦ εἶσαι;... ποῦ εἶσαι;... Νεκρὸς!... νεκρός!... νεκρός! μάλιστα, σὺ, εἰς τοὺς πόδας μου; ζωὴ μου! ὑπερῆρανιά μου! ἀγαπητὴ υἱέ μου!

Ἐφ' ὅσον δὲ αἱ ὕλοι τῶν παραθύρων ἔτρεμον ὑπὸ τῶν κρότων τοῦ κεραυνοῦ, κατὰ τοσοῦτον ἠύξανεν ὁ τρόμος αὐτῆς καὶ ἡ μακρία.

— Καὶ ἄλλο κτύπημα δι' ἐμέ;... Ἐρχομαι, ἐρχομαι! Θεὲ παντοδύναμη!... ἀπομακρύνάτε με... κρύψάτε με... προστατεύσατέ με κατὰ κατὰ τῆς ἐκδικήσεώς σου! Ἄ!

Καὶ ἐξέβαλε τὴν τρομερωτέραν κραυγὴν, ἣν ποτε ἤκουσα, ἀπάσασα τοσοῦτον βιαίως τὴν Χόλδφραστ ἀπὸ τοῦ βραχίονος, ὥστε οἱ ὄνυχες αὐτῆς ἐφάνιντο εἰσελθόντες εἰς τὴν σάρκα.

— Δαίμων!... Ἴδου αὐτὴ!... Συλλάβετέ την!... κρατήσατέ την!... Αὐτὴ ἠγόρασε τὸ δηλητήριο... αὐτὴ τὸ ἔριψεν... Εἶδον τὸ μεί-

δίαιμά της!... Ἄ! ἡ ἀθλία!... ὁ δαίμων!... Τὴν εἶδον ὑπομειδιῶσαν ἐνῶ τὸ ἔριπτεν! ὁ ταπεινὸς ὄφις τοῦ πειρασμοῦ! Συλλάβετέ την!... κρατήσατέ την!... Εἰς τὴν βάσανον! εἰς τὴν βάσανον!... Αὐτὴ μὰς ἐδολοφόνησεν ὅλους! Αὐτὴ κατεδίκασε τὴν θάνατον ψυχὴν μου!

Ἡ κυρία Χόλδφραστ κατὰπληκτος, ἀνίκανος νὰ διαφύγῃ τὴν θλίψιν τῆς περισφιγγούσης αὐτὴν χειρὸς, προσήλθον τοὺς πεπλανημένους καὶ ἠλιθίους αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς μαρκησίας, ὥστε εἶχε καταστῆ παράλυτος.

Προὔχωρσα πρὸς αὐτήν.

— Κυρία Χόλδφραστ... κατηγορεῖσαι σοβαρῶς τῇ εἶπον. Ὑπάρχει τι σπουδαῖον. Καλὴ Μαρία, δύναμαι νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ ζητήσητε στρατιωτικὴν ἐπιουρίαν;

— Τί θέλετε νὰ εἴπητε, κύριε; ἀνέκραξεν ἡ Χόλδφραστ ὑπερηφάνως. Σᾶς παρακαλῶ, ἀφήσατέ με νὰ περάσω.

Ἄλλὰ τῇ ἀπέκλεισα τὸν δρόμον.

Ἡ μαρκησία ἐξηκολούθει ὠρουμένη ἀσυκρῆτους λόγους.

Ἦτο παράφρων.

Ἡ κυρία Χόλδφραστ συνελήφθη, ἐδικάσθη καὶ κατεδικάσθη. Ἀπεδείχθη ὅτι κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ θανάτου τοῦ λόρδου Σαινζερμαίν ἦλθεν εἰς τὸ χημικὸν ἐργαστήριόν μου διὰ ν' ἀγοράσῃ παρὰ τῆς Ἰουδῆς τὸ δηλητήριο. Ἡ Ἰουδὴ ὠμολόγησε τὸ γεγονός μετὰ πολλὰς παρασιωπήσεις καὶ μακροὺς δισταγμούς.

Ὁ πύργος τοῦ Βρανδῶνος ἔμεινε κεκλεισμένος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, διατελὼν μέχρι τῆς σήμερον καθ' ὅλοκληρίαν ἐγκαταλελειμμένος.

Ἄγνοῦ τί ἀπέγειναν αἱ νέαι δεσποινίδες. Νομίζω ἐν τούτοις ὅτι ἤκουσα, ὅτι οὐδὲν ἐπήνεγκε δι' αὐτὰς δίδαγμα τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο δράμα.

Ὁ γέρον μαρκησίας ζῆ ἀκόμη.

K. MARSH.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΒΙΡΤΖ ΕΝ ΒΡΥΞΕΛΛΑΙΣ

Ἡ ἐκ τῶν ταξιδίων ἠδονὴ δὲν τελειώνει εὐτυχῶς μετὰ τῆς θέας τῶν πραγμάτων, εὐτυχῆστάτη δὲ εἶναι ἡ ἀνάμνησις καὶ εὐχαριστος ἡ διήγησις τῶν ὅσα τις εἶδε. Διὰ τοῦτο γράφω ὀλίγας λέξεις περὶ τοῦ μουσείου τοῦ ζωγράφου Βιρτζ, ὅπερ δὲν ἠμέλησα νὰ ἐπισκεφθῶ ἐν τῇ ὡραίᾳ πόλει τῶν Βρυξελλῶν.

Ὁ Βιρτζ ἐγεννήθη ἐν μικρᾷ πόλει τῆς Βελγικῆς τῷ 1806. Υἱὸς ὢν ὑπαξιωματικοῦ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως ἐνεφορήθη τῶν μεγάλων ἐκείνων ἰδεῶν αἵτινες λαγαρίζουσι τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς, ὡς ἡ φλόξ τὰ πολύτιμα τῶν μετὰ τῶν. Διακρίθει δὲ ἤδη ἐν τῷ σχολείῳ διὰ τὰς καλλιτεχνικὰς αὐτοῦ διαθέσεις, προὔκαλεσε κατ' ὀλίγον τὴν προσοχὴν τῶν δυναμένων νὰ προστατεύσωσιν αὐτόν. Δὲν εἶνε τοῦ παρόντος νὰ ἐκθέσω τὰ κατὰ τὸν βίον αὐτοῦ ἐν ἀκριβεῖ

ὑπῆρξε διηγετικὴ πάλιν τῆς μεγάλης αὐτοῦ ψυχῆς κατὰ τῶν περιπετειῶν τῆς πενίας καὶ ἀτυχίας, ἀγῶν συνεχῆς τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ καλλιτέχνου κατὰ τῶν κοινῶν ἀπαιτήσεων τῆς μηχανικῆς ζωῆς κοινωνίας. Εἰκοσαέτης ὢν μόλις, ἔγραψε τὸ ἐξῆς πρόγραμμα εἰς τοὺς νεκροὺς καλλιτέχνας: «Καθ' οὗς χρόνους, ἔλεγεν, ἡ μηχανικὴ ἐργασία προτιμᾶται τῆς ψυχικῆς ἐκφράσεως, ὀφείλομεν ἡμεῖς νὰ μιμώμεθα μετὰ θάρρους τὸν μέγαν Πουσσίνον, νὰ ζωγραφώμεν διὰ τοὺς μεταγενεστέρους, παλκίοντες δὲ κατὰ τῆς κοινῆς ἀφιλοκαλίας, νὰ ἐγκαρτερῶμεν εἰς τὴν πέναν ἵνα γείνομεν μεγάλοι καλλιτέχνας.» Μετὰ δὲ τινα ἔτη ἔγραφεν εἰς τινα τῶν φίλων του: «τὸ γράφειν μεγάλας εἰκόνας πρὸς κτήσιν δόξης καὶ προσωπογραφίας πρὸς συνήρησιν τοῦ βίου, τοιαύτη ἔσται ἡ ἀναλλοίωτος ἐνασχόλησις τῆς ζωῆς μου.» Ἡ δόξα! τοιοῦτον ἦτο τὸ ἰδεῶδες τοῦ καλλιτέχνου, ὑπὲρ αὐτοῦ ἠγωνίσθη καθ' ἑπαντα τὸν βίον, στεφόμενος καὶ πάσχων, εὐσημαζόμενος ἀλλὰ πονῶν, ἕως κατῶρθωσε τῷ 1850 παρὰ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργείου νὰ εὖρη τὸ μέσον πρὸς διαρκὴ ἐδραῖωσιν τῶν περὶ δόξης ὀνειρῶν του. Τὸ ὑπουργεῖον ἀνέλαβε νὰ κτίσῃ ὑπὲρ τοῦ Βιρτζ ἐργαστήριον ὅπερ ὁ ζωγράφος ἐμελλε νὰ κοσμήσῃ διὰ τῶν ἤδη θαυμασθέντων ἔργων του καὶ τῶν ἄλλων ὅσα εἶχεν ἐν τῷ νῶ' μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸ πολύτιμον τοῦτο μουσεῖον ἔμεινε κτῆμα ἐθνικὸν καὶ τοιοῦτο εἶνε σήμερον, ἐν τῶν ἀρίστων ἐγκαταλισματῶν τῶν Βρυξελλῶν. Τὸ μουσεῖον τοῦτο, ἐνθα ὁ καλλιτέχνης ἐργάσθη μέχρι τοῦ θανάτου του, ἐπελθόντος τῷ 1865, ἔπρεπε νὰ εἶνε μέγα ἵνα περιλαμβάνῃ τὰ τεράστια γεννήματα τοῦ ἰδιορρήθμου ἀνδρός. Εἶνε κατεσκευασμένον ἐκ πλίνθων, ἀλλ' εἶνε γραφικώτατον, οἰκοδομηθὲν κατὰ μίμησιν τῶν ἐρειπίων ἀρχαίου ναοῦ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Ποσειδωνίας. Ἐξῶθεν τοῦ οἰκοδομήματος ὑψοῦνται κίονες οἰονεὶ βεβλαμμένοι ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἐξέχοντες ἀπὸ τῶν τοίχων οὗς καλύπτει ὁ ἀειθαλὴς κισσὸς καὶ στεφάναι χλωρῶν κλημάτων.

Δὲν προτίθειμαι νὰ περιγράψω ἐνταῦθα καθ' ἑκάστα τὰ καλλιτεχνικὰ ἔργα, ἐν συνόλῳ ὄντα ὑπερτὰ ἑακτὸν, τὰ κοσμοῦντα τὸ μουσεῖον τοῦτο, ζωγραφίας, διαγράμματα, ἀγαλμάτια, εἰδώλια. Εἶνε παράδοξος ἡ αἴσθησις ἣν ἐμποιεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ εἰσερχομένου εἰς τὴν εὐρυτάτην καὶ ὑψιστεγῆ αἴθουσαν ἡ θέα τῶν προθέντων τοῦ δαιμονίου καλλιτέχνου. Μεγαλογραφίαι μυθολογικαὶ ἐκτείνονται κατὰ πλάτος καὶ μήκος μέγα ἐπὶ τῶν τοίχων παρὰ μικρὰς ῥωπογραφίας ἃς θὰ ἴδοντο νὰ σπικώσῃ ἡ χεὶρ παιδίου. Ἐδῶ ἐκπλήσσει τὸν ὀφθαλμὸν ἡ στιλπνότης ἐλαίωτων χρωμάτων, περαιτέρω ἀναπαύουσιν αὐτὸν αἱ ἀλαμπεῖς ἀποχρώσεις ἰδιορρήθμου ἐγκαυστικῆς. Τὴν μυθολογίαν διαδέχεται ἡ ἱστορία, ταύτην

αἰ ἠδοναὶ καὶ θλίψεις τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, τὴν γραφικὴν ἢ γλυπτικὴν, τὸν καλλιτέχνην ὁ ποιητὴς, τὰ ἔργα τὰ γεννηθέντα ἐκ μελέτης καὶ παρατηρήσεως αἱ δαιμόνιαι ἐμπνεύσεις τοῦ παραδόξου, τὰ πρωτοφανῆ αἰσθήματα ψυχῆς ἀλλοκότου. Τὸ μέγα μόλις ἐπρόφρασε νὰ ὑψώσῃ τὴν διάνοιαν τοῦ θεωμένου καὶ αἴφνης οὗτος μετατίθεται διὰ τοῦ μαγικοῦ χρωσῆρος τοῦ Βιρτζ εἰς τι καθημερινὸν ἰδιοτρόπως ἐκφραζόμενον, τὴν δὲ σφοδρὰν συγκίνησιν καὶ τοὺς ἀνησύχους παλμούς τῆς παθαινομένης καρδίας ὑποκαρπᾷ μειλίχως ἀστεία ἐπίνοια μὴ ἀναμενομένη. Ἄν δὲν ἦτο τολμηρὸν νὰ ἐκφράζονται ψυχικαὶ αἰσθήσεις δι' ὄρων γραμμαιτικῶν, θὰ ἔλεγον ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ θεατοῦ εὐρίσκειται διηγετικῶς ἐν ὀσμωρῶ σχήματι αἰσθημάτων.

Μήτηρ τις πτωχὴ ἐξῆλθεν ἵνα κατέλθῃ εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπανερχομένη δὲ εἰς τὸ πτωχικὸν αὐτῆς οἶκημα, εὐρίσκει καιομένην τὴν κοιτίδα ἐν ἣ τὸ ὦραϊον αὐτῆς βρέφος. Ἀφίνει ἀκουσίως νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ χειρῶν τῆς τὸ καλῆτιον τῶν ὤψων ἐν ᾧ εὐρίσκειται καὶ νεώνητον ἄθυρμα διὰ τὸ τέκνον. Μάτην σφίγγει εἰς τὰς ἀγκάλας τὸ νήπιον εἶνε νεκρὸν.

Δύο βήματα παρῆκει ἀγωνία, μόλις ἀνυψῶν τὸ διαχαινον κάλυμμα τοῦ φερέτρου καὶ ἀγρίως περιστρέφων τοὺς ὀφθαλμοὺς, νεκροφανῆς ὢν ἀσυλλόγιστος σπουδῆ τῶν οἰκείων εἶχεν ἐνταφιάσει προῶρος.

Πόσον διαφέρει τῆς τρομερᾶς ταύτης εἰκόνης ἡ σκηνὴ ἐνθα ἐν τοπίῳ ἀνήρω ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρων γηραιῶν παιζει ἀθῶως γυμνὸν βρέφος, κείμενον κατὰ γῆς. Ὅποσον εἶνε ὑπερήφανος ὁ πατήρ, ὁπόση δὲ φιλαρέσκεια ἐνοῦται μετὰ τῆς τρυφερᾶς στοργῆς τῆς μητρός.

Ἄλλα πάλιν αἰσθήματα καταλαμβάνουσι τὴν ψυχὴν πρὸ τῆς θέας τῆς ἐλαιογραφίας δι' ἧς ὁ καλλιτέχνης ἠθέλησε νὰ τιμήσῃ τὸν ὑπὲρ πατρίδος θάνατον. Ἐν μέσῳ μάχης αἵματηρᾶς ὁ υἱὸς ἔπρεπε σφίγγων τελευταῖον ἤδη ἐπὶ τοῦ στήθους τὴν σημαίαν τῆς πατρίδος, ἡ δὲ μήτηρ κρατεῖ στέφανον ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ φιλοπατρίδος υἱοῦ, ἀλλὰ μετὰ πάθους τοιοῦτου, ὥστε περιμένομεν νὰ ἴδωμεν αὐτὴν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν πίπτουσαν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ καὶ χύνουσαν χειμάρρους δακρύων.

Ἄλλ' ἂν ἐν ταύτῃ τῇ εἰκόνι παρίστανται παρ' ἀλλήλους τὸ πάθος καὶ τὸ κλέος, ἐν ἄλλῃ σκηνῇ εὐρίσκομεν ἀντιμέτωπον τὸν θάνατον καὶ τὴν ζωὴν. Κόρη νεαρά, φαιδρὰ, πλήρης χάριτος, καλλονῆς καὶ ζωῆς, ἴσταται πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ θεατοῦ, ὅστις θαυμάζει τὰ ὦραϊα αὐτῆς μέλη, τὴν πλουσίαν τῆς κόρης ξανθὴν κόμην ἣν στέφουσιν ἄνθη τοῦ ἀγροῦ. Ἐκείνη δὲ προσβλέπει σκελετὸν ἀπαίσιον ὅστις εἶνε ἐστημένος πρὸ τῆς εἰκόνης παρὰ τὸν τοίχον τοῦ μουσείου, φέρων δελτίον ἐφ' οὗ γέγραπται ἡ ὠραία Ροζίτα.

Ἄλλ' εἶνε ἴσως ἐτι φρικτοτέρα ἢ εἰκὼν ἐκείνη ἐν ἣ παρίσταται γυνὴ δυστυχῆς, ἣτις ἐγεινε μήτηρ, τίς οἶδε πῶς, ἣτις πολλὰ ἔπαθεν, ἐκείνη καὶ τὸ τέκνον, ὑπὸ τοῦ ψύχους, τῆς πείνης, τῆς συμφορᾶς. Τώρα εἶνε τρελή' καὶ μὲ τὸ βλέμμα τῆς τὸ παράφορον, αὐτὴ φρίττουσα, ἀλλ' ἀσυνειδήτως ἐγκληματοῦσα κατεκερμάτισε τὸ ἴδιον τέκνον. Συσπειρουμένη ἐν τινὶ γωνίᾳ κρατεῖ τὸ ἐσπαραγμένον βρέφος ἐντὸς βράκου καθημαγμένου καὶ ὑψώνει τὴν πορφυρὰν ὑπὸ τοῦ αἵματος μάχαιραν ὡς ἐν θριάμβῳ. Γέλως ὅστις δὲν περιγράφεται ἐκχύνεται ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς ἀτυχούς, διὰ δὲ τῶν μελανῶν αὐτῆς χειλέων διαφαίνονται ὀδόντες λευκότετοι. Ἄγνωστε ὁπότερος εἶνε μᾶλλον ἄξιος οἴκου, τὸ νεκρὸν βρέφος ἢ ἡ ἀλλόφρων μήτηρ.

Ἐν ᾧ δὲ διέτρεχον τὴν πινακοθήκην μεταπηδῶν ἀπὸ αἰσθήματος εἰς αἰσθημα, ἠπόρησα διὰ τὴν ἀπροφυλαξίαν, εὐχάριστον ἄλλως διὰ νεκρούς ὀφθαλμούς, μεθ' ἧς πολυθέλητρός τις καὶ μειδιῶσα γυνή, ἴσως τις τῶν οἰκειῶν τοῦ φύλακος τοῦ μουσείου, ἤνοιγε κατὰ τὸ ἡμισυ θύραν τινὰ εἰς τὸ βάθος τῆς πινακοθήκης, ἐν ᾧ εἶχε καθειμένην τὴν κόμην καὶ γυμνοὺς τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς ὤμους. Ἦτο οὕτω νέα, τὸ μειδιάματά της οὕτως ἐλευστικὸν καὶ οἱ ὀδόντες οὕτω λευκοὶ, ὥστε ἀρῆκα τοὺς πίνακας τοῦ ζωγράφου πρὸς στιγμὴν, ἵνα θαυμάσω τὴν ζωσαν ἐκείνην βελγίδα. Ἐπλησίαζον ἡ θύρα δὲν ἐκλείσθη, ἐπλησίασεν ἔπειτα καὶ φίλος τις μεθ' οὗ ἐθαύμαζον τὰ ἔργα τοῦ καλλιτέχνου, ἀλλ' ἡ θύρα ἔμνε πάντοτε ἡμιάνοικτος καὶ ἡ κόρη ἐκεῖ πάντοτε μειδιῶσα, πάντοτε χαρίεσσα, ἡμίγυμνος ἀκόμη. Ὅτι θὰ ἦτο δι' ἓνα μόνον ἄνδρα θελκτικόν, ἐνώπιον δύο καθίστατο ἀναιδές, ἀλλ' ἐνώπιον πολλῶν, διότι προσῆλθον ἔπειτα καὶ ἄλλοι καὶ ἐγὼ εἶχον ἤδη πλησιάσει ἐτι μᾶλλον, ἐνώπιον πολλῶν, ἐνώπιον πάντων τῶν θεατῶν ἦτο ἐπιτυχῆς, διότι... καὶ ὁ τοῖχος καὶ ἡ θύρα καὶ ἡ ἡμίγυμνος νεάνις ἦτο ἀρίστη καὶ φυσικωτάτη τοιχογραφία.

Ἐπανέλαβον μετὰ πλείονος θαυμασμοῦ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἔργων τοῦ καλλιτέχνου. Εἶδον ἔργα κολοσσαῖα ἐμπνευσθέντα ὑπὸ τῆς μελέτης τῶν ὁμηρικῶν ἔπων, ἔχοντα ἕκαστον διαστάσεις μέτρων πολλῶν, ἐν οἷς τὰ σώματα εἶνε γιγάντων καὶ τὰ συναισθήματα τῆς ψυχῆς ἐκδηλοῦνται διὰ ῥυτίδων καὶ πτυχῶν κολοσσαίων. Ὁ Ὅμηρος εἰπὼν τὸ μέγας μεγαλωστί ἐκείνο εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐφρατάσθῃ τὸ σῶμα τοῦ ἥρωός του μεγαλειότερον τῶν πλασμάτων τῆς γραφίδος τοῦ Βίρτζ. Οἱ Ἑλληνας καὶ οἱ Τρῶες ἐρίζοντες περὶ τοῦ πτώματος τοῦ Πατρόκλου ἔχουσιν ὕψος Τιτάνων. Ἡ εἰκὼν ἡ παριστώσα τὸν Πολύφρημον καταβιβρώσκοντα τοὺς ἐταίρους τοῦ Ὀδυσσεῶς ἔχει ὕψος μὲν ὑπὲρ τὰ ἐννέα μέτρα, πλάτος δὲ περὶ τὰ ἑπτὰ. Ἐν τῇ κολοσσαίᾳ

ταύτῃ ζωγραφίᾳ ὁ ὁμηρικὸς Κύκλωψ παρίσταται κλίνων πρὸς τὴν γῆν, ἂν δ' ἀπεφάσιζε νὰ ὑψωθῆ ὀρθὸς θὰ διερρήγνυε τὴν στέγην τοῦ μουσείου καὶ θὰ ἐχρειάζετο πολὺ ἀκόμη ὕψος ἵνα σταθῆ ὄλος. Μόνος ὁ ποὺς αὐτοῦ ἔχει μῆκος δύο μέτρων ἀπὸ τοῦ μεγάλου δακτύλου μέχρι τῆς πτέρνας. Ἐλαιογραφία τις χαριστώσα τὴν ἀποστασίαν τῶν δαιμόνων κατὰ τοῦ οὐρανοῦ ἔχει ὕψος ἔνδεκα μέτρων καὶ ἡμίσεος καὶ πλάτος ὀκτώ μέτρων. Οὐδ' ἔγκειται ἡ ἀξία τῶν ἔργων τοῦ καλλιτέχνου ἐν μόνῳ τῷ μεγέθει· κυριωτάτη δὲ ἀρετὴ τῶν πλείστων εἶνε ἡ ἠθικὴ ἰδέα καὶ ἡ διαπνεύουσα αὐτὰ ψυχὴ. Ἡ πατρίς καὶ ὁ ἔλεος, ἡ λατρεία τῶν ἀγαθῶν τῆς εἰρήνης καὶ τὸ κατὰ τοῦ βροτολογίου πολέμου καὶ τῶν πολεμικῶν ἀνδρῶν μῖσος, τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ πεποίθησις περὶ τοῦ μεγέθους τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ, παντοῖα ἄλλα αἰσθήματα τρυφερά, μεγάλα, γενναῖα, ἰδιότροπα ἐξεφράσθησαν ὑπὸ τῆς θερμῆς τοῦ καλλιτέχνου φαντασίας καὶ τοῦ ζωηροῦ αὐτοῦ χρωστῆρος διὰ ζωγραφικῶν ἀξιολόγων. Ἡ ἐξῆς ζωγραφία εἶνε ἡ ἀρίστη ἱστορία τοῦ χορικοῦ ἔσματος τῆς Ἀντιγόνης πο. λ. λ. τὰ δεινὰ καὶ δὲν ἀνθρώπου δεινότερον πέ. λ. λ. Νεανίας καλλιμορφος καὶ μεστὸς ἀγερώχου φρονήματος ἄγει διὰ τῶν ἀέρων ὄραμα τινὰ ἀνθρώπων οἵτινες πλησιάζουσι νὰ φθάσωσιν εἰς τοὺς ἀστέρας. Ἄλλοι δὲ τινες μείναντες ἐν τῇ γῇ δεικνύουσι τὰ διάφορα αἰσθήματα ἐκπλήξεως, θαυμασμοῦ, χαρᾶς καὶ υπερπροσόνης ἅτινα ἐμπνέει εἰς αὐτοὺς τὸ θέαμα τοῦτο, δι' οὗ ἠθέλησεν ὁ καλλιτέχνης νὰ παραστήσῃ τὴν μέλλουσαν δύναμιν τῆς ἐπιστήμης. Κάτω δὲ τῆς ζωγραφίας ταύτης ἔγραψεν ὁ μεγάλορρημον Βίρτζ τὰ ἐξῆς: «Ὅταν ὁ ἄνθρωπος, πλήρης πεποιθήσεως εἰς τὸν μέγαν αὐτοῦ προσρισμὸν, θὰ ἔχη λησμονήσει τὰ μικρὰ πράγματα τὰ πασχαλοῦντα σήμερον ἐτι αὐτὸν, ὅταν διὰ τῶν σοβαρῶν αὐτοῦ μελετῶν, διὰ τῶν ἀπειροπληθῶν αὐτοῦ ἀνακαλύψωσιν ἡ φύσις θὰ ἔχη γείνει ὑπήκοος εἰς τὴν φωνὴν του, τότε τὸ πνεῦμά του θὰ κυριαρχήσῃ τοῦ μεγάλου αἰθέρος, θὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἐν αὐτῷ τὴν κατοικίαν του, θὰ ψάσῃ τῶν ἀστέρων διὰ τοῦ δακτύλου, ἀπλήστως δὲ πάντοτε ποθῶν μεγαλεῖον καὶ δύναμιν, θὰ φθάσῃ εἰς τοσοῦτον ἰσχύος, ὥστε, ἐκπληρῶν τοὺς πόθους αὐτοῦ, νὰ καταστρέψῃ τοὺς μυρίους ἐκείνους κόσμους οἵτινες κυλινδρῶνται ἐν τῇ ἀπείραντῳ ἐκτάσει τῶν οὐρανῶν.» Αἱ λέξεις αὗται καὶ ἡ μεγαλοπροσόνη ἢ διαπνεύουσα τὴν ζωγραφίαν ἢ ἀναλύουσιν εἶνε ἡ σαφεστάτη ἐμφανεία τοῦ δαιμονίου νοῦ τοῦ καλλιτέχνου, ἀνακρητύττοντος τὴν μέλλουσαν παντοδυναμίαν τοῦ

1. Λέγομεν ἱστορία, καὶ προτείνομεν νὰ λέγονται οὕτως, ὡς ἐλέγοντο ὑπὸ τῶν πατέρων ἡμῶν κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας καὶ ὡς ποῦ ἐτι καὶ σήμερον καλεῖ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς, τὰς ὑπὸ τῶν Φράγκων καλουμένας illustrations.

ἀνθρώπου· πῶς νὰ μὴ κηρύξωμεν ἀληθῶς πανίσχυρον τὸν ἀνθρώπινον νοῦν ὅταν κατορθῶν ἠδύνηται μετὰ τοσαύτης ἐπιμονῆς καὶ μεγαλορίας τὴν ἰδίαν ἀδυναμίαν; Ἡ αὐτὴ δὲ ἰδέα τοῦ προσεχοῦς μεγάλου πολιτισμοῦ τοῦ μέλλοντος πανσθενούς ἀνθρώπου ἐνέπνευσε τὴν ὠραίαν ζωγραφίαν τὴν ἐπιγεγραμμένην τὰ πράγματα τοῦ παρόντος θεωρούμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦ μέλλοντος. Παρίσταται δ' ἐν αὐτῇ εἰκοσθένει τις τῶν τοιοῦτων ὑπερανθρώπων ἀνθρώπων τοῦ μέλλοντος, οἵτινες θὰ ζήσωσιν ἄνευ προλήψεων, ἄνευ πολέμων, ἄνευ ἀναγκῶν, ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐλευθερίᾳ. Ὁ πατὴρ κρατεῖ ἐπὶ τῆς παλάμης καὶ δεικνύει εἰς τὴν σύζυγον καὶ τὸ τέκνον, οἷονε μικρότατα ἀπρηχαιωμένα σκεῦη παραδόξων χρόνων παρελθόντων, τὰ ὄργανα καὶ τὰ κειμήλια τοῦ σημερινοῦ ψευδοπολιτισμοῦ, τὰ πυροβόλα καὶ τὰ σκῆπτρα, τὰ παράσημα, τὰς σημαίας τῶν φατριῶν καὶ αὐτὰς τὰς θριαμβευτικὰς ἀψίδας. Πάντα ταῦτα θεωρεῖ ὁ καλλιτέχνης ἀθῦρα καὶ παίδων οὕτω ἀνδρωθέντων. Ἐλησμονήσῃ δὲ μόνον ἐν τι, ὅτι ὅταν ὁ μέλλοντος ἀνθρώπος ψάσῃ τῶν ἀστέρων, θὰ παύσῃ ἴσως καὶ ζωγραφῶν καὶ ὅτι ἀφανίζων τὴν ἀπειρίαν τῶν κόσμων θὰ συναφανίσῃ καὶ τὰ λαμπρὰ πλάσματα τῆς φαντασίας αὐτοῦ τοῦ Βέλγου ἀριστοτέχνου.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Βίρτζ ἔχων χρωστῆρα ποικίλον καὶ πολύχρονον, φαντασίαν δὲ ἰδιότροπον, μεγαλοφυᾶ, πολλάκις δὲ νοσηρὰν. Τὰ δὲ πλάσματα αὐτοῦ ἐνίοτε δὲν ἀπείχον πολὺ τοῦ ἀλλοκότου καὶ παραδόξου. Τοιαύτη δὲ μάλιστα εἶνε ἡ τρίπτυχος ζωγραφία ἢ παριστώσα τὰς σκέψεις καὶ ὄραματα κεφαλῆς ἀποκοπέσεως, ἧς αὐτὸς ὁ καλλιτέχνης ἠρμήνευσε τὰς ἐμπνεύσεις δι' ἀναλύσεως γραφείσης ὑπὸ τὴν εἰκόνα. Τὴν διήγησιν ταύτην, ὁμοιάζουσαν πρὸς τὰ τερατολόγια ἔργα τοῦ Ἀμερικανοῦ Ἐδγάρ Πόου, ἀναγράφωμεν ἐνταῦθα ὅλην μεταφράζοντες πιστῶς, ἵνα γνωρισθῇ καὶ τὸ ὕψος τοῦ ποιητοῦ, ἀφ' οὗ διὰ τῶν ἀνωτέρω ἐπειράθημεν νὰ δειξώμεν τὸν καλλιτέχνην καὶ δώσωμεν ἀμυδρὰν τινὰ ἰδέαν τῆς περιέργου ταύτης τῶν Βρυξελλῶν πινακοθήκης.

Τῶν τριῶν μερῶν τοῦ τριπτύχου ἕκαστον παραστάει τὴν κατάστασιν καὶ τὰ ὄραματα τῆς ἀποκοπέσεως κεφαλῆς καθ' ἐν τῶν τριῶν πρώτων λεπτῶν μετὰ τὴν κρατομίαν.

Ἐπὶ τοῦ ἰκρίωματος.

Ἐπ' ἐσχάτων ἐτι κεφαλαίαι τινες ἐπιπτον ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου. Κατὰ τὴν περιστασιν ταύτην εἰς τὸν τοιήσαντα ταύτας τὰς ζωγραφίας ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ ἐνεργήσῃ ἐρεύνας περὶ τοῦ ἐξῆς ζητήματος:

Ἡ ΚΕΦΑΛΗ ἢ ΑΠΟΚΟΠΕΙΣΑ ΤΟΥ ΚΟΡΜΟΥ ΔΙΑΤΗΡΕΙ ΕΤΙ ΕΠΙ ΤΙΝΑ ΔΕΥΤΕΡΑ ΛΕΠΤΑ ΤΗΝ ΔΥΝΑΜΙΝ ΤΟΥ ΣΚΗΠΤΕΣΘΑΙ;

Ἐπεται ἡ διήγησις πειράματος γενομένου πρὸς λύσιν ταύτης τῆς ἀπορίας.

... Συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ κ. Χ. καὶ τοῦ κ. Δ., πεπειραμένου περὶ τὰ μαγνητικὰ πειράματα, εἰσήχθη εἰς τὸν ὑπὸ τὸ ἰκρίωμα χῶρον, ἐκεῖ δὲ παρεκάλεσα τὸν κ. Δ. νὰ μεταχειρισθῇ τὰ νεώτερα μέσα ἅτινα ἔκρινεν ἀρμόδια ἵνα μεφέρῃ εἰς σχέσιν μετὰ τῆς ἀποκοπέσεως κεφαλῆς. Ὁ δὲ κ. Δ. συναίνεσας ἐποίησέ τινας παρασκευὰς, μεθ' ὧ ἐπεριμείναμεν οὐκ ἄνευ συγκινήσεως τὴν πτώσιν ἀνθρωπίνης κεφαλῆς.

Μόλις δὲ ἡ μοιραία ὦρα ἐσήμανε καὶ ἡ φρικτὴ κοπίς, κλονήσασα διὰ τῆς πτώσεως αὐτῆς ὅλην τὴν μηχανὴν, κατέρριψε κυλινδρουμένην διὰ τοῦ φρικώδους ἐρυθροῦ σάκκου τὴν κεφαλὴν τοῦ καταδικασθέντος.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ κόμη ἡμῶν ἀνωρθώθη, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχε πλέον καιρὸς πρὸς ἀποχώρησιν. Ὁ κ. Δ. ἐλάβετο τῆς χειρὸς μου, κατεχομένου ὑπὸ τῆς μαγνητικῆς του ἐπιδράσεως, καὶ ὀδηγῆσας με πρὸς τὴν παλλομένην κεφαλὴν μοι εἶπε: «τί αἰσθάνεσθε; τί βλέπετε;» Ἡ συγκινησις μ' ἐμπόδισε νὰποκριθῶ ἀμέσως, ἀλλὰ πάραυτα, κατεχόμενος ὑπὸ ταραχῆς ἐκτάκτου, ἀνεκράχασα: «Φρικτόν! ἡ κεφαλὴ σκέπτεται.» Ἡθέλησα τότε νὰ ἐκφύγω τὰ αἰσθήματα τὰ κατέχοντά με, ἀλλ' ἤμην προσηλωμένος ὡς ὑπὸ τὸ βάρος δεινοῦ ἐπιτάκτου. Ἄρα ἡ κεφαλὴ τοῦ καταδικασθέντος ἔβλεπεν, ἐσκέπτετο, ἔπασχεν. Καὶ ἐγὼ ἔβλεπον ὅτι ἔβλεπεν, ἐνόουν ὅτι ἐσκέπτετο, ἐστάθμιζον ὅτι ὑπέφερον. Πόσον χρόνον διήρκεσεν ἡ θέσις αὕτη; Τρία λεπτά, μοι εἶπον. Ἀλλὰ βεβαίως ὁ καταδικασθεὶς ἐπίστευσεν ὅτι παρῆλθον αἰῶνες τρεῖς.

Ὅτι τὰ πάσχει ὁ ἄνθρωπος ὁ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον φρονεῖ οὐδενὸς ἀνθρώπου γλώσσα δύναται νὰ παραστήσῃ. Ἐνταῦθα δὲ θὰ περιορισθῶ ἀναγράφων τὰς ἀσυνεπεῖς, πολλάκις ἀτάκτους ἀπαντήσεις ἧς ἀπεκρίθη εἰς τὰς ἐρωτήσεις τὰς ἀποταθείσας μοι καθ' ἡν στιγμὴν εὐριτκόμην οἷονε ἐν ταυτότητι μετὰ τῆς ἀποτομῆς κεφαλῆς.

Ἐπονται αἱ ἀποκρίσεις αὗται:

Ἐφόρβος φρικτὸς περιδομβεῖ τὴν κεφαλὴν του, ὁ θόρυβος τῆς κοπίδος τῆς καταπιπτούσης.

Ὁ κατάδικος πιστεύει ὅτι κεραυνὸς κατέπεσεν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ὄχι ἡ κοπίς.

Παράδοξον πρᾶγμα! ἡ κεφαλὴ εὐρίσκειται ἐνταῦθα, ὑπὸ τὸ ἰκρίωμα, καὶ ὅμως πιστεύει ὅτι εὐρίσκειται ἐτι ἄνω ἀποτελούσα μέρος τοῦ σώματος καὶ περιμένουσα πάντοτε τὴν πληγὴν ἧς τις θὰ χωρίσῃ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ κορμοῦ.

Ἐφρικτὴ πνιγμονή!

Ἄδύνατος πλέον ἢ ἀναπνοή!

Ἡ κατάστασις αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς ἐμφανίσεως χειρὸς ὑπερανθρώπου, γιγαντιαίας, ἢ

τις βαρύνει ως βουνός ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ τραχήλου.

»Ἡ ἀσφυξία καθίσταται βιασιότερα.

»Ἡ τερατώδης χεὶρ βαρύνει πάντοτε περισσότερο.

»Ὁ κατάδικος ἀποπνίγεται.

»Νεφέλη πυρὸς διέρχεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του.

»Τὰ πάντα εἶνε ἐρυθρὰ καὶ σπινθηροβολοῦσι...

»Ἡ ἀνίλεως χεὶρ κατώρθωσε νὰ σφίξῃ τὸν λαιμὸν ἐτι βιασιότερον.

»Ὁ κατάδικος νομίζει ὅτι παλαίει κατ' αὐτῆς, ζητεῖ δὲ νὰπαλλαγῇ· αἱ χεῖρες αὐτοῦ προσκολλῶνται εἰς τὴν τρομερὰν ταύτην χεῖρα, συσπῶνται, δάκνονται, καταξέσχίζονται... Μάταιοι ἀγῶνες!

»Ὅποια θέσις, πρὸς θεοῦ! αἱ πλευραὶ τοῦ λαιμοῦ ἠνώθησαν ὑπὸ τῆς πίεσεως... Τετέλεσται!...

»Ἡ ἀγρία, ἡ ἀπάνθρωπος αὕτη χεὶρ τίς εἶνε λοιπόν; Ὁ πάσχων ἤδη τὴν ἀνεγνώρισε... ἡ πορφύρα καὶ ἡ βασιλείως μωλωτὴ δορὰ ψαύουσι τῶν δακτύλων αὐτῆς.

»ὦ! βάσανοι ἐτι φρικωδέστερα ἐπίκεινται.

Δεύτερον λεπτὸν—Ἰπὸ τὸ ἰκρίωμα.

»Ἡ πίεσις κατέστη ἀποτομῆ.

»Ἦδη πρῶτον ὁ καταδικασθεὶς ἔχει συνείδησιν τῆς θέσεώς του.

»Μετρεῖ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν του τῶν πυρίνων τὴν ἀπόστασιν τὴν χωρίζουσαν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ λέγει καθ' ἑαυτὸν ταῦτα· «ἡ κεφαλή μου ἀληθῶς ἀπεκόπη.»

»Τώρα δὲ αὐξάνει τῆς παρακληρήσεως ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐνέργεια.

»Ὁ θανατωθεὶς φαντάζεται ὅτι ἡ κεφαλή του καίει καὶ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της, ὅτι ὁ κόσμος κατακρημνίζεται καὶ κυλινδεῖται μετ' αὐτῆς, ὅτι βευστὸν φωσφορικὸν περιδινεῖται περὶ τὸ κράνιον του. Ἐν μέσῳ δὲ τοῦ φρικτοῦ τούτου πυρετοῦ σκέψις ἄφρων, ἀπίστευτος, ἀνήκουστος ἐπικρατεῖ ἐν τῷ θνήσκοντι τούτῳ ἐγκεφάλῳ.

»Τίς θά το ἐπίστευεν; Ὁ ἀνὴρ οὗτος οὐδ' ἡ κεφαλή εἶνε ἀποτετμημένη καταλαμβάνεται ἐτι ὑπὸ τινος ἐλπίδος· τὸ μένον αἷμα ταρασσεται, κινεῖται καὶ γίνεται ὀρμητικὸν μετὰ μανίας εἰς πάσας τὰς πλέθας, εἰς πάντα τὰ ὄργανα τῆς ζωῆς, ἵνα προσκολληθῇ πάλιν εἰς αὐτά.

»Κατὰ ταύτην τὴν στιγμὴν ὁ θανατωθεὶς νομίζει ὅτι τείνει τὰς σπασμωδικὰς καὶ μεστὰς μανίας χεῖράς του πρὸς τὴν ἐκπνέουσαν κεφαλὴν του.

»Δὲν ἐξεύρω τί σημαίνει ἡ φανταστικὴ αὕτη κίνησις. Περιμείνατε... Ἐννοῶ... Φρίκη!

»ὦ! Θεέ μου, τί λοιπόν εἶνε ἡ ζωὴ ὡς διαφιλονεικεῖται οὕτω μέχρι τῆς τελευταίας αἱματός σταγόνος;...

»Αἱ λοιπόν! ἡ κίνησις αὕτη εἶνε τὸ ἐνστικτὸν τὸ ἄγον ἡμᾶς νὰ ἐπισπεύσωμεν τὴν ἀρωγὴν τῶν ἡμετέρων χειρῶν πρὸς πληγὴν χαινύουσαν· ἡ κίνησις αὕτη γεννᾶται ὑπὸ τῆς ιδέας, τῆς φρικτῆς ιδέας νὰ θέσωμεν πάλιν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τὸν κορμὸν, ἵνα διακτηρήσωμεν ἐτι ὀλίγον αἷμα, ὀλίγην ζωὴν!

». . . Αἰσθάνομαι καχεξίαν ἔκτακτον, ἐπιθυμῶ νὰ τελειώσῃ αὕτη ἡ ἀγωνία. . .

»Ἦδη ἔρχονται δόδυνα ἄλλοῖαι, δόδυνα ἠθικαί. Μορφαὶ πολλαὶ παρίστανται πρὸ τοῦ κατατομηθέντος καὶ ὑποβάλλουσιν αὐτῷ ταύτας τὰς σκέψεις·

»Βλέπω τὸ φέρετρόν μου, μὲ θέτουσιν εἰς αὐτὸ, μυριάδες σκολήκων μὲ περιμένουσιν ἐν αὐτῷ ἵνα με καταφάγωσιν.

»Οἱ ἰατροὶ μὲ περιστοιχίζουσι καὶ θεωροῦσι τὸν λαιμὸν μου· γίνεται ἀναμριβόλως χάριν μελέτης. Καὶ οἱ δικασταὶ μου παρίστανται, ἀλλ' ἀπώτερον, ἐν ὥρα ἰατρικῆς. . . Βλέπω αὐτοὺς καθημένους ἠσύχους παρὰ τὴν τράπεζαν· λαλοῦσι περὶ πραγμάτων ἀδιαφόρων. Ἄλλ' εἶνε δυνατὸν!

»Σήμερον ἤδη θά εὐρίσκωμαι ἐν τῷ νοσοκομείῳ, τοῦλάχιστον ἡ κεφαλή μου· θά κάμωσιν ἐπ' αὐτῆς παραδοξότατα πειράματα· θάνατά· μουσι τὰς σάρκας μου· θά συρρεύσουσι περιέργοι πολλοί. Σήμερον ἤδη θά γείνηται ἡ τασή μου· δὲν θά κλουσθῶσιν ὑπὲρ ἐμοῦ δεήσεις. Ὁ τυχόν· τες ἐκεῖ θά φύγωσι καὶ θά φοβηθῶσι.

»Βλέπω τοὺς οἰκείους μου· ἡ γυνὴ μου ἀπέθανεν, ἀπέθανεν ἐκ λύπης, τὰ δὲ τέκνα μου τὴν περικυκλοῦσι καὶ τὴν θρηνοῦσι.

»Μάτην καλῶ αὐτὰ νὰ με βοηθήσωσιν ὀλίγον ἵνα προσκολληθῶ τὴν κεφαλὴν μου εἰς τὸν λαιμὸν, λέγων, ὅτι ὁ χρόνος ἐπείγει, ὅτι θά εἶνε παραπολὺ ἀργά, ὅτι τὸ αἷμα διηνεκῶς βέει· δὲν μου ἀκούουσιν. Ἦδη τὰ βλέπω μακρότερον· τί πράττουσιν ἐκεῖ; Γονυπετοῦσι πρὸ ἀνθρώπων οἵτινες φαίνονται γελῶντες καὶ χερούοντες.

»ὦ! Θεέ μου! ἐπαιτοῦσιν ἄρτον.

»Τὸ νεώτατον τῶν τέκνων μου ἔμεινεν ἐγγύς μου. ὦ! πῶς τὸ ἀγαπῶ αὐτό· ἐκεῖνο εἶνε ἡ ξανθὴ του κόμη καὶ βοστρυχῶδης, αἱ μικραὶ του στρογγύλαι καὶ ῥόδινοι περειαί. . . Τὸ πτωχόν με βλέπει, μοὶ προσμειδῶ καὶ θέλει νὰ με φιλήσῃ. Τρίς τὸ εἶλκυσα πρὸς τὸν κόλον μου ἵνα τὸ καταφιλήσω, τρίς αἱ κεφαλαὶ μας μάτην ἀπεπειράθησαν νὰ παντηθῶσιν. Οἱ μοι! ἡ ἑτέρα αὐτῶν ἦτο παραπολὺ μακράν.

»Ἦδη ἀπομακρύνεται ἐκπέμπον κραυγὰς φρίκης. Θεωρεῖ τὰς μικράς του χεῖρας, φοινῶ χθείσας ἐκ τῆς ἐπαφῆς τοῦ λαιμοῦ μου.

». . . Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ θανατωθέντος συνστράφησαν ἐν τῇ καθημαχμένῃ αὐτῶν κόγχῃ.

». . . Προσηλώθησαν εἰς τὸν οὐρανόν. Νομίζει

ὅτι βλέπει τὸν ἄπειρον θόλον τοῦ οὐρανοῦ σκεπτόμενον εἰς δύο μέρη, ἀνοιγόμενα ὡς μεγάλας ἀυλαίας. Ὅπισθεν δ' αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς βάθος ἄπειρον κάμινος πυρίνη ἔνθα φαίνονται οἱ ἀστέρεις βυθιζόμενοι καὶ τηκόμενοι διὰ παντός. Νομίζει ὅτι ὁ ἀπὸ διαβρέχεται ὑπὸ κομποῦ πυρίνου οὐτινος ἕκαστος κόκκος ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἓν του ἄλλος. Ἐν δὲ τῷ μεγάλῳ περιλαμπεῖ αἰθέρι βλέπει σιάν σκοτεινὴν, ἄμορφον ἣτις ἀνὰ πάντα τῆς καρδίας παλμὸν προχωρεῖ αὐξανομένη· ἐκ δὲ τῶν πνευμένων τοῦ παραδόξου τούτου φάσματος ἀντηχοῦσι μυσταροὶ καρχασιμοὶ ἐπιμηκυνόμενοι καὶ μεταβαλλόμενοι βαθμηδὸν εἰς φθόγγους θρηνώδεις καὶ ἀποπνιγμένους. Σκότος μέγα ἐξαπλοῦται πανταχῶς. Τὸ μέλαν φάσμα ἐψαυσε τῶν ποδῶν τοῦ θανατωθέντος· ἐκεῖνος δ' αἰσθάνεται αὐτὸ ἐξαπλούμενον καὶ βαρύνον ὡς μόλυβδον ἐπὶ πάντων τῶν ἀποψυχαινομένων μελῶν του. . . Ὁλον τὸ σῶμα ἀπεγρανιτώθη.

»Ὁ θάνατος ἐπῆλθεν. . .

»Ἄλλ' ὄχι, ἀκόμη.

Τρίτον λεπτὸν.—Ἐν τῇ αἰωνιότητι.

»Δὲν ἐπῆλθεν ἀκόμη ὁ θάνατος· ἡ κεφαλή σκέπεται ἐτι καὶ ἀλγεῖ. Ἀλγηδὼν πυρὸς φλέγοντος, ἀλγηδὼν μαχαίρας σπαραττούσης, ἀλγηδὼν δηλητηρίου ναρκούντος, ἀλγηδὼν μελῶν τριονιζομένων, ἀλγηδὼν σαρκὸς καταλειαινιζομένης καὶ κατατριβομένης, ἀλγηδὼν μελῶν ἐψηγμένων ἐπὶ φλογὸς ἀνεπαρκούς δι' ἐλαίου ζέοντος, ἀλγηδὼν ἐπιληψίας, λύσεως, τετάνου. Πάντα ταῦτα τὰ δεινὰ ἠνωμένα δὲν δύνανται νὰ παράσχωσιν ἔνοιαν τῶν ἀλγηδόνων τοῦ θανατωθέντος. Πότε λοιπόν θά τελειώσωσιν αἱ φοβεραὶ αὐταὶ βάσανοι;

»Ἀμφιβολία φρικτῶδης παγώνει ἐνταῦθα τὸν θανατωθέντα ὅστις φρίσσει. Ἄρα ἀπέθανεν ἤδη καὶ αἱ δόδυνα ἄς ὑπομένει εἶνε ἄρα αἱ δόδυνα ἄς πέρωται νὰ πάσχῃ πάντοτε, καθ' ὅλην τὴν αἰωνιότητα ἴσως;

»Τρομερὰ σκέψις! Ἡ νέα φάσις εἰς ἣν ἤδη εἰσῆλθεν δὲν ἐνέχει πλέον καμμίαν τῶν συναισθησῶν ἀνθρώπου ζῶντος. Τὰ πάντα ἤδη ἀναγγέλλουσι τὴν παρουσίαν κόσμου ἀγνώστου. Αἱ νεφέλαι ἐκεῖναι ἐν τῷ ἀπείρῳ, αἱ ἀπαίσιαι ἐκεῖναι λάμψεις αἱ ἀσύστατοι καὶ δραπέτιδες, τέλος ὅλον ἐκεῖνο τὸ χάος ἔνθα παλαίουσιν ἀπαύστως τὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἔνθα πληθὸς πραγμάτων φοβερῶν ἐπαναλαμβάνεται ἐν διηνεκῇ κυλινδρική κίνησει, πάντα ταῦτα εἶνε ἄρα ἡ μέλλουσα κατοικία ἔνθα μέλλει νὰ πλανᾶται μετὰ θάνατον αἰωνίως ἡ ἡμετέρα ψυχὴ;

». . . Τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ ταλαίπωρος ὁ δυνώμενος ἐνδιατρίβει ἐτι περὶ τὰ γήϊνα.

»Βλέπει ἐν γωνίᾳ σκοτεινῇ τὸ πτώμα του σπῶμενον καὶ σκελετούμενον, ἔπειτα δὲ, τοῦθ'

ὅπερ εἶνε ὄρατὸν μόνον εἰς πνεύματα ἄλλου κόσμου, βλέπει πῶς τελοῦνται τὰ μυστήρια τῆς μεταμορφώσεως. Πάντα τέτρια τὰ συγκροτοῦντά ποτε τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὰς θειώδεις, ἀμμωνιακὰς ἢ ἀλκαλικὰς οὐσίας, πάντα ταῦτα τὰ βλέπει ἀποχωροῦντα ἐκ τῶν ἀποσημειωμένων σαρκῶν του καὶ συντελοῦντα ἔπειτα εἰς τὴν γένεσιν ἄλλων ζωϊκῶν οὐσιῶν. Ἀπώτερον δὲ ὁ κατατομηθεὶς βλέπει πίπτουσαν εἰς βάραθρον φλογῶν τὴν δυσώνυμον λαίμηκτόμον μετὰ τῶν δημιῶν του.

»Ἄλλὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ὄραμα προῆλθεν ἄρα ἐκ τῆς προγνωστικῆς ἐκείνης δυνάμεως ἣτις ἰδιάζει εἰς τοὺς θνήσκοντας; Ἄν ἡ φρικτὴ μηχανὴ τοῦ Γυλλοτίνου ἐμελλέ ποτε νὰ ἐκλείψῃ ἐκ τοῦ κόσμου, εἴη εὐλογημένος ὁ θεός!

»Ἦδη δὲ τὰνθρώπινα ἀφανίζονται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ κατατομηθέντος· φαίνονται χανόμενα κατ' ὀλίγον εἰς τὰ σκόπη νυκτὸς βαθυτάτης, ὑπολείπεται δὲ μόνον ἐτι ἀτμὸς ἐμιχλώδης, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ἀπομακρύνεται, ἐξασθενεῖ, ἐκλείπει. . . Τὰ πάντα εἶνε μῦθος. . . Ὁ κατατομηθεὶς ἀπέθανεν.

»Ἐν ταῖς τελευταίαις ταύταις φαντασίαις τινὲς μὲν ἐμβλέπουσι τὴν αἰωνίαν κόλασιν τὴν ὀρελομένην εἰς τὸν κακοῦργον· ἄλλοι δὲ ἀνθρωπικώτεροι νομίζουσι ὅτι διορθῶσιν ἐν τῇ μεσσίᾳ νεφέλῃ τὴν ψυχὴν τοῦ θανατωθέντος λαμβάνουσαν παρὰ τινος ἀγγέλου τὸν ἀσπασμὸν τῆς εἰρήνης.»

Ἡ ἀνάλυσις αὕτη δίδει ἀμυδρὰν τινα ἰδέαν τοῦ καλλιτεχνήματος τοῦ Βιρτζ, τοῦ περιεργατοῦ τῶν ἔργων τῶν κοσμοῦντων τὸ μουσεῖον αὐτοῦ, χαρακτηρίζοντος ἄριστα εἰπερ τι καὶ ἄλλο τὸν καλλιτέχνην, οὐτινος ἡ τέχνη ἦτο παράδοξον κρᾶμα φιλανθρώπου φιλοσοφίας, μεγαλεπηθόλου φαντασίας, ἀλλὰ καὶ νοσηρᾶς μανίας.

Σ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Αἱ ἀναμνήσεις εἶναι βᾶκτρον γήρατος, ὡς αἱ ἐλπίδες πτέρυξ τῆς νεότητος.

Δις Βασιλεῦσι, ὅστις ὄχι τῶν λαῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν παθῶν του εἶναι κύριος.
Δ. Βερναρδάκης.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Γαλλίᾳ ἐξοδεύονται κατ' ἔτος 336 ἑκατομμύρια κηλογράμμων ζαχαρώδεις. Ἡ αὐξήσις τῆς καταναλώσεως τοῦ προϊόντος τούτου εἶνε, κατὰ μέσον ὄρον, 50 ἑκατομμύρια ἀνὰ δέκα ἔτη. Ἰδίως θέλει τις ἐννοήσῃ τὸ καταπληκτικὸν τῆς αὐξήσεως ταύτης ὅταν μάθῃ ὅτι κατὰ τὰ 1700, δηλ. πρὸ ἑκατὸν ἐβδομήκοντα ὀκτὼ ἑτῶν, ἡ καταναλώσις ἐν ὅλῃ τῇ Γαλλίᾳ μόλις ἀνήρχετο εἰς ἑκατομμύριον.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ἀντικείμενον

πολυτελείας, ἥδη δὲ κατέστη προϊόν ἀνάγκης. Πρὸ διακοσίων ἐτῶν ἡ ζάχαρις ἐχρησίμευεν ἀπλῶς εἰς τὰς φαρμακευτικὰς σκευασίας, πωλουμένη ἐν τοῖς φαρμακείοις. Ἡ σπανιότης αὕτη ἐξηγεῖται δι' οὗ τρόπου, ἐν ἀρχῇ, κατεργάζοντο ταύτην καὶ διότι τὸ ζαχαροκάλαιμον ἦτο τὸ μόνον φυτὸν τὸ ἐξάγον ταύτην.

Ἡ ὑπαρξίς τῆς ζαχαρώσεως ἐν τῷ τευτλίῳ (κοκκιογούλι) παρατηρήθη ὑπὸ τοῦ Ὀλιβιῆ De Serres κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17 αἰῶνος. Μετὰ πολλοὺς δὲ δισταγμοὺς καὶ κατόπιν ἐπανειλημμένων δοκιμῶν ἡ ἐγχώριος ζάχαρις ἐγένετο ἀντικείμενον καθημερινῆς χρήσεως.

Τὸ ὅλον ἐν Γαλλίᾳ τῆς παραγωγῆς τῆς διυλισμένης ζαχαρώσεως ἀνέρχεται εἰς 450 ἑκατομμύρια κιλογράμμων, ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ δὲ τούτου μόνον οἱ Παριῖοι ἐξοδεύουσι τὰ 300 ἑκατομμύρια. Ἐπτά διυλιστήρια ἀρκοῦσι διὰ τὴν παραγωγὴν ταύτην.

Ἡ κατανάλωσις τῆς ζαχαρώσεως ἐν Ἀγγλίᾳ εἶνε πολὺ ἀνωτέρα, διότι ἐξοδεύονται κατ' ἔτος 918 ἑκατομμύρια κιλόγραμμα ἐν Γερμανίᾳ 306, ἐν Ῥωσίᾳ καὶ Πολωνίᾳ 200, ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Ἐπαρχίαις 650, ἐν τῇ Ἰνδιῇ, τῇ Κίνᾳ καὶ τὰς νήσους τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ 1 διλλιόνιον καὶ 250 ἑκατομμύρια κιλογράμμων.

Τίς ποτὲ θὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ Πλίνιος βεβαιεῖ ὅτι ἡ ζάχαρις ἐν Ῥώμῃ, ἦν ἄλλως τε ὀνόμαζον ἄλλας Ἰνδικόν, ἐθεωρεῖτο ὡς δραστηκόν, διδόμενον μετὰ πολλῆς ἐπιπολάξεως ὑπὸ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰπποκράτους;

Ἄξιον περιεργείας εἶνε τί μνησιαῖος ἐξοδεύεται ἐν Παριείοις ἥδη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐκθέσεως.

Ἴδου τὰ ποσὰ τοῦ τελευταίου μηνός:

8,672,756 κιλόγραμμα κρέατος βοείου, 4,694,813 χοιρίνου, 2,248,064 ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ γλυκέου ὕδατος, 4,116,073 βουτύρου, 46,068,964 ὄα, 273,346 κιλόγραμμα τυροῦ, 559,602 νωπῶν ἀστρειδίων καὶ 628,907 καρπῶν καὶ χόρτων.

Κατὰ τὰς πολυτελεῖς παρατηρήσεις τοῦ κ. Θ. Ἐλδράιχ, ἐν Ἑλλάδι εἰσι γνωστὰ 331 πτηνά (πλὴν τῶν κατοικιδίων πτηνῶν). Ἐκ τούτων 167 φωλεύουσιν ἐν Ἑλλάδι, 164 δὲ εἰσι διαβατικὰ πτηνά.

Δοκιμὴ ἐγένετο ἐσχάτως, γράφει ἡ «Σαββατιαία Ἐπιθεώρησις», ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ πρὸς θέρμανσιν διὰ τοῦ ἀτμοῦ τῶν ἐσωτερικῶν δωματίων οἰκίας, ἐπιστολὴ δὲ πρὸς τὸν ἀγγλικὸν «Χρόνον» ἀφηγεῖται νέον πείραμα τῆς δι' ἀτμοῦ θερμάνσεως τῶν οἰκιῶν ὀλοκλήρου πόλεως, καθ' ὃν τρόπον τὸ φωταερίον ἀπὸ γενικοῦ τινος καὶ κεντρικοῦ δοχείου διακλαδούμενον ἀνὰ τὰς ὁδοὺς φωτίζει πάσας τὰς τῆς πόλεως συνοικίας. Ἡ μέθοδος αὕτη τῆς θερμάνσεως, ἥτις δύναται νὰ τεθῇ εἰς ἐνέργειαν εἰς ὀρισμένας μὲν ἀλλὰ ἀρκούντως με-

γάλας ἀποστάσεις, θὰ ἀποφέρῃ προσόδου μάλλον ἢ ἦττον ἀνωτέρας ἐκείνων ὅσας συνεπάγονται αἱ ἐν χρήσει νῦν καύσιμοι ὕλοι.

Ἡ μέθοδος αὕτη ἤρξατο ἐσχάτως ἐφαρμοζομένη ἐν Λουκαπόρτῳ, καὶ τὸν παρελθόντα χειμῶνα οἰκίαι περὶ τὰς 200 περιλαμβανόμεναι ἐντὸς ἀκτίνας 3 μιλίων ἀπὸ τοῦ μέρους, ὅπου ἡ θερμότης παρήγετο, ἐθερμάνθησαν διὰ σωλῆνων διαφόρους ἐχόντων διαστάσεις.

Οὐδεμία συμπύκνωσις παράγεται εἰς τοὺς πρωτίστους σωλῆνας, οἵτινες καλύπτονται ἀμέσως μὲν ἐπὶ τοῦ σιδήρου διὰ λεπτοῦ χάρτου, εἶτα δὲ περιβάλλονται διὰ ναστοχάρτου καὶ τέλος διὰ χάρτου *Marilins*. Οὕτω δὲ παρασκευασθέντες οἱ σωλῆνες ἐμπερικλείονται διὰ ξυλίνων σωλῆνων, κατατιθεμένων ἐν ταῖς ὁδοῖς καθ' ὃν τρόπον οἱ τοῦ φωταερίου.

Ἡ δοκιμὴ τῆς θερμότητος εἰς τὰς διακλαδώσεις κατορθοῦται δι' ἀγωγῶν σωλῆνων, οἵτινες σύγκεινται ἐκ σωλῆνων ἀλλήλοις προσηρμοσμένων εἴτε ὀριζοντίως εἴτε καθέτως καὶ συγκοινωνοῦσι μεθ' ἑτέρου σωλῆνος, χρησιμεύοντος πρὸς ἐξοδὸν τοῦ συμπυκνωθέντος ὕδατος, ὑπερῆρες εἰς θερμοκρασίαν ὀλίγον ἐλάσσω τῶν 100 βαθμῶν, θερμοκρασίαν ἀρκοῦσαν εἰς πάσας τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας, ἢ πρὸς θέρμανσιν ὑποστῆγων φυτοκομείων καὶ λοιπῶν.

Οὕτως ἐν ἀποστάσει ἡμίσεος μιλίου ἀπὸ τῶν λεβήτων χρήσις ἐγένετο τοῦ ἀτμοῦ ὡς κινητικῆς δυνάμεως δὺ ἀτμομηχαναί, ἡ μὲν 10 ἵππων δυνάμεις, ἡ δὲ 14, βαδίζουσι εἰς τὴν ἀπόστασιν ταύτην μετὰ μικροτάτης προσθήκης ξυλικῆς.

Ὁ οὕτω μεταδιδόμενος ἀτμὸς δυνατὸν νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸ μαγειρεῖον, εἰς τὸ ἀρτοποιεῖον κτλ. Εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς τετάρτου τοῦ μιλίου ἀπὸ τῶν λεβήτων τὸ ψυχρὸν ὕδωρ ἀνέρχεται εἰς τὴν θερμοκρασίαν τοῦ ζέοντος ἐντὸς τριῶν λεπτῶν διὰ διοχετεύσεως τοῦ ἀτμοῦ διὰ διατρήτου σωλῆνος. Τὸ νέον τοῦτο θερμοκρατικὸν σύστημα φαίνεται ἐπιτυχάνον καὶ προώριστα νὰ μεταβάλλῃ τὰς πρὸς θέρμανσιν ἐν χρήσει μεθόδους.

Εἰς ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Ἀναλυτικαὶ τινες μέθοδοι ἐφαρμοζόμεναι ἐν ταῖς τέχναις καὶ τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ.

Ἡ δηλητηριώδης ἐρευσιβώδης ὄλιυρα ἀνακαλύπτεται ἐν τῇ ἀλεύρῳ διὰ τῆς εἰς αὐτὴν προσθήκης ἴσου ὄγκου αἰθέρος καὶ τινων κρυστάλλων ὀξυλικῶν ὀξέος, ὅτε μετὰ τὴν ζέσιν τοῦ μίγματος τὸ ὑπεράνω τῆς ἀλεύρου ὑγρὸν γίνεται ἐρυθρὸν, ὁπότεν ἐνυπάρχη ἡ ὄλιυρα.

Ἡ διὰ τοῦ ἀτμοῦ δύναμις ἥς γίνεται χρῆσις σήμερον ἐν τῷ κόσμῳ, ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν δύναμιν 25,000,000 ἵππων.

ΑΘΗΝΑΙ.—ΤΥΠΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 14.